

294 363

2/3467

Y. 3

การศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนในภาคคณะสงฆ์ 13

ปริญญาพนธ์

ของ

ประวิตร ทับเที่ยง

๔7 ก.ธ. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

ธันวาคม 2535

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

185337

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รศ.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)
..... กรรมการ
(อ.ทัศนากองกักดี)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)
..... กรรมการ
(อ.ทัศนากองกักดี)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 25 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2535

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความอนุเคราะห์จาก รศ.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์
ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ทัศนากองกักตุน กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
รวมทั้งผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลย์ ซึ่งเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ความรู้อันเป็น
พื้นฐานและคำแนะนำในการทำปริญญานิพนธ์จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบนำสการขอขอบคุณ พระเมธีธรรมภรณ์และดร.พระมหาวิเชียร ปญฺญาวชิโร
และขอขอบคุณ อาจารย์ดร.เพ็ญแข ประจักษ์จณี รศ.เชียรศรี วิวิธสิริ รศ.ล้วน
สายยศ และดร.ทองอยู่ แก้วไทรยะ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบนำสการขอขอบคุณเจ้าอาวาสวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม
ครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณ ผศ.ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ที่ช่วยกรุณาให้คำแนะนำใน
การประมวลผลข้อมูล รวมทั้งเพื่อนทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

ประโยชน์ คุณค่า และคุณความดีแห่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบสักการะแด่พระคุณ
บิดามารดาและครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และวางรากฐานทางการ
ศึกษาจนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ตามความมุ่งหวัง รวมทั้งภรรยาและ
บุตรสาวซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นกำลังใจและอยู่เบื้องหลังความสำเร็จของผู้วิจัยตลอดมา

ประวิตร ทับเที่ยง

ธันวาคม 2535

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
✓ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
✓ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
✓ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
✓ นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติ	10
แนวคิดและหลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	12
แนวทางจัดการศึกษานอกโรงเรียน	14
บทบาทพระสงฆ์ในการให้การศึกษาและพัฒนาสังคม	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การจัดกระทำข้อมูล	32

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
การนำเสนอข้อมูล	37
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	114
✓ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	114
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	115
✓ สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	115
ขอบเขตของการวิจัย	115
✓ เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล	116
✓ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	118
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะทั่วไป	140
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย	141
บรรณานุกรม	142
ภาคผนวก	148
ประวัติย่อผู้วิจัย	176

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
2	แสดงจำนวนของเจ้าอาวาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแจกตามตัวแปรต่างๆ	39
3	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	44
4	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	46
5	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	48
6	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน	50
7	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	51
8	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	53
9	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	54
10	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน	56

11	เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ	57
12	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา ของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามอายุ	59
13	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามอายุ ...	60
14	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา ของโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามอายุ	61
15	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามอายุ .	62
16	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา ของโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามอายุ	63
17	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามอายุ	64
18	เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามพรรษาที่บวช	65
19	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา ของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามพรรษาที่บวช	66
20	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องาน การศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามพรรษาที่บวช .	67
21	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา ของโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามพรรษาที่บวช	68

22	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จําแนกตาม พรรษาที่บวช	69
23	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา นอกรโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จําแนกตามพรรษาที่บวช ..	70
24	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จําแนกตาม พรรษาที่บวช	71
25	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา นอกรโรงเรียน โดยส่วนรวม จําแนกตามพรรษาที่บวช	72
26	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จําแนกตามพรรษาที่บวช	73
27	เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกรโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จําแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ	74
28	เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกรโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จําแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์	75
29	เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกรโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จําแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม...	76
30	เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกรโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จําแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลี ...	77
31	เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกรโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จําแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส ..	78

32	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา นอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จานแนตามประสบการณ์ ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	79
33	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จานแนตามประสบการณ์ ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	80
34	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา นอกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จานแนตามประสบการณ์ ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	81
35	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จานแนตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	82
36	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา นอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จานแนตามประสบการณ์ ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	83
37	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จานแนตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	84
38	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา นอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จานแนตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส .	85
39	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จานแนตามประสบการณ์ ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	86

40	เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานที่ตั้งวัดที่ปกครอง	87
41	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ	88
42	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามพรรษาที่บวช	90
43	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ	91
44	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์	92
45	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม .	93
46	การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษา ของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ แผนกธรรม	94
47	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามวุฒิ การศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม	95
48	การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษา ของโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม	96
49	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทาง คณะสงฆ์แผนกธรรม	97

50	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จําแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ แผนกบาลีธรรม	98
51	การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงาน การศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จําแนกตามวุฒิการศึกษา ทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม	99
52	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จําแนกตามวุฒิ การศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม	100
53	การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงาน การศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จําแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม	101
54	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จําแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม	102
55	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จําแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส .	103
56	การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงาน การศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จําแนกตามประสบการณ์ ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	104
57	การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จําแนกตาม ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส	105

58	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน จานแนกตามที่ตั้งวัดที่ปกครอง	106
59	ความถี่และร้อยละของความรู้ความเข้าใจของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา นอกโรงเรียน	107
60	ความถี่และร้อยละของปัญหาและอุปสรรคของเจ้าอาวาสในการดำเนินงาน การศึกษานอกโรงเรียน	109
61	ความถี่และร้อยละข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษาออก โรงเรียน	111

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองควบคู่กันไป หน่วยของสังคมที่มีความสำคัญอีกทั้งยังเป็นปัจจัยต่อการพัฒนา ในด้านต่างๆของประเทศ ได้แก่ทรัพยากรมนุษย์หรือประชากรของประเทศ

การทำให้มนุษย์มีคุณภาพจะต้องอาศัยการให้การศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีแบบแผนในการพัฒนาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาชาติ ของแต่ละประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้ใช้มาจนถึงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 แล้วและวัตถุประสงค์ใน แผนพัฒนาการศึกษาชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีวัตถุประสงค์หลักว่า มุ่งจัดการ ศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ให้น่ามีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญา มีสุขภาพและ พละนาถัยสมบูรณ์ ตลอดจนทั้งมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองและ ดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขอยู่ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ ริเริ่มสร้างสรรค์ นำการพัฒนา ประเทศไปในทิศทางที่เหมาะสมและสามารถช่วยเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมให้เป็น ไปอย่างมีกระบวนการที่ราบรื่นสอดคล้องกับเงื่อนไขและข้อจำกัดด้านทรัพยากร สภาพความต้องการ ของแต่ละบุคคล ชุมชนและสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความสมดุลและเชื่อมโยงในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์อันดีมีความผสม กลมกลืนและได้ประโยชน์ร่วมกันจากการพัฒนาทั้งในเมืองและชนบท (สำนักงานคณะกรรมการ การการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 43-44)

จากวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาดังกล่าว รัฐบาลจึงได้กำหนดเป็นนโยบายและ มาตรการในการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535- 2539) ตอนหนึ่งว่า "เร่งรัดการศึกษาที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น หลากหลายในรูปแบบและวิธีการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน และ

สังคม ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีมาตรการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน เปร่งรัดประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษา การวิจัย และการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพและความสามารถในการแก้ปัญหาของชนในท้องถิ่นโดยมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาในระดับต่างๆ องค์การเอกชนและมูลนิธิเพื่อการพัฒนาชุมชนและภูมิภาคท้องถิ่น" (กรมวิชาการ. 2534 : 236-237)

กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของประเทศไทยได้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการในการพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ของ กระทรวงศึกษาธิการในด้านการให้การศึกษาลดชีวิต โดยเร่งรัดจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เน้นการประสานสัมพันธ์และการให้การสนับสนุนซึ่งกันและกันทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสศึกษาหาความรู้และฝึกฝนตนเองเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีมาตรการให้โรงเรียนชุมชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สถาบันการศึกษาอื่นๆ วัดและองค์กรในท้องถิ่นเพื่อร่วมกันวางระบบเครือข่ายการเรียนรู้ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ในด้านการศาสนาและศิลปวัฒนธรรมได้มีมาตรการในการพัฒนา พระนักเทศน์ พระนักเผยแผ่และพระนักพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและมีบทบาทต่อการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน และเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2534 : 245-249)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินงานในเรื่องการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาลดชีวิตโดยตรง ได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า จัดการศึกษาพื้นฐานและต่อเนื่องโดยเร่งขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนอย่างทั่วถึง บริการข่าวสารข้อมูล และส่งเสริมด้านทักษะวิชาชีพแก่ประชาชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาศัยเครือข่ายการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและการประสานงานระหว่างภาครัฐกับเอกชนตลอดจนแหล่งวิทยาการต่างๆ เปร่งรัดจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจและตลาดแรงงาน เน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ขาดแคลน ส่งเสริมความรู้ในเรื่องวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยีแก่ประชาชนในการประยุกต์ใช้ควบคู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เฝ้าระวังการระดมสรรพกำลังเพื่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดกิจกรรม พัฒนาสารสนเทศ การวางแผน การวิจัย นิเทศและติดตามประเมินผล ให้สามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อการบริหารงานในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและกระจายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนไปสู่เป้าหมายอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2534 : 13-19)

จากแผนพัฒนาการศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวงและระดับกรมได้ให้ความสำคัญแก่ องค์การและบุคคลในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาและการพัฒนาชุมชน ซึ่งในส่วนของบุคคลในท้องถิ่นนั้นสังคมไทยให้ความสำคัญแก่ พระสงฆ์ในฐานะผู้นำท้องถิ่น การศึกษาของประชาชนในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย จะเห็นได้จากประวัติศาสตร์คนไทยสมัยก่อนจะนำบุตรชายไปฝากไว้กับพระสงฆ์ที่วัดเพื่อให้ได้รับการศึกษา จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 รัฐได้ดึงเอาการศึกษาสำหรับประชาชนไปจากวัด นำไปจัดเองตามแบบประเทศทางตะวันตก บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการให้การศึกษแก่ประชาชนลดน้อยลง อย่างไรก็ตามสถาบันสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนอย่างน่าเลื่อมใส พระเทพเวที (2531 : 172) กล่าวว่า แม้วัดจะเลิกให้การศึกษแล้ว วัดยังให้การศึกษแก่ชาวบ้านอยู่เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Nonformal Education)

นอกจากการให้การศึกษารูปแบบการศึกษานอกโรงเรียนแล้ว ในด้านการพัฒนาท้องถิ่นพระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาในหลายด้าน ได้มีการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาต่าง ๆ พินิจ ลาภธนานนท์ (2529 : 125 - 135) ศึกษาวิเคราะห์พระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสานจำนวน 38 รูป จากพื้นที่ 9 จังหวัด พบว่า บทบาทพระสงฆ์ที่ดำเนินกิจกรรมพัฒนาอยู่ในภาคอีสาน จำนวนได้ 4 ลักษณะ คือ บทบาทผู้ส่งเสริมพัฒนา บทบาทเป็นผู้นำการพัฒนา บทบาทเป็นผู้ประสานงาน และบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งลักษณะกิจกรรม

การพัฒนาของพระสงฆ์มีเป้าหมายอยู่ที่การแก้ปัญหาความทุกข์ยากของชาวชนบท โดยเน้นหลัก การและแนวทางในการพัฒนาจิตใจของชาวบ้านและผู้นำชุมชน ให้ข้อเสนอแนะและจูงใจชาว บ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งพัฒนาตนเองและชุมชน ซึ่งพระสงฆ์ที่เข้าไป มีบทบาทในการพัฒนาชนบทส่วนใหญ่เป็นพระสังฆาธิการหรือเจ้าอาวาส ในด้านผลงานของ พระสงฆ์ที่เป็นที่ยอมรับด้านการพัฒนานั้น นรเศรษฐ์ พิลิธัมพรและศักดิ์ ประสานดี (2534 : 170 - 173) ได้ศึกษาผลงานของ พระราชสิมาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดพรหมราช และเป็นเจ้า คณะจังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาสังคม ได้แก่ สนับสนุนพระสงฆ์ใน ปกครองให้มีบทบาทในการพัฒนาชนบทในด้านต่างๆ เป็นแกนนำในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่ง แวดล้อมในชุมชน ประสานงานระหว่างองค์กรและหน่วยงานพัฒนาชนบท เช่น โครงการทอดผ้า ฝ้ายที่บ้านหนองแพด ต.สระทราย อ.ปักธงชัย โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และใน ด้านการจัดการศึกษาและให้ความรู้ ได้จัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประจำหมู่บ้านร่วมกับ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา ตั้งศูนย์การเรียนรู้รวบรวมศิลปโบราณและ สารสนเทศ เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยผลงานของพระสงฆ์ในการเข้ามามีบทบาทในการให้การศึกษานอก โรงเรียนและการพัฒนาสังคมแก่ประชาชนในท้องถิ่น ได้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการ ให้กระบวนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยสร้าง เครือข่ายการเรียนรู้โดยองค์กรและผู้นำในท้องถิ่น ซึ่งพระสงฆ์ที่เข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ในตำแหน่งพระสังฆาธิการหรือ เจ้าอาวาส ในสังคมไทยให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสโดยถือว่าเป็นผู้นำอันดับหนึ่งของชุมชนที่ ประชาชนให้ความเคารพและศรัทธา เพราะฉะนั้นเจ้าอาวาสของชุมชนเป็นผู้มีทัศนคติที่ดีและ มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญในงานการศึกษานอกโรงเรียนและการพัฒนาสังคม แล้ว จะทำให้การประสานงานและการสนับสนุนแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นผลดีต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน ในด้านความคิดเห็นและการได้ปฏิบัติ โดยศึกษาจากเจ้าอาวาสในเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางในการให้การส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้เจ้าอาวาสมีทัศนคติ ที่ดีและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น ชุมชนและสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน โดยแยกตาม อายุ พรรษาที่บวช วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางสงฆ์ ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสและที่ตั้งวัดที่ปกครอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลจากการศึกษาจะทำให้เข้าใจถึงทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา นอกโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้การสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของเจ้าอาวาสให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน
2. ผลจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการศาสนา กรมการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัย กรมการและหน่วยงานในการพัฒนาท้องถิ่น ทราบถึงปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส เพื่อเป็นแนวทางให้การสนับสนุน ช่วยแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนและเป็นผล ในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และสังคมได้เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาประชากรซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดที่อยู่ในเขตปกครอง ภาคคณะสงฆ์ 13 ได้แก่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดซึ่งอยู่ในเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ได้แก่ จังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด จำนวน 839 รูป

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากจำนวนเจ้าอาวาส 839 รูป ในภาคคณะสงฆ์ 13 โดยใช้สูตรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน (Yamane', 1973 : 583) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเจ้าอาวาส จำนวน 271 รูป

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของพระสงฆ์ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดจำนวนตาม

2.1.1 อายุ แยกเป็น

- 1) 20 - 40 ปี
- 2) 41 - 60 ปี
- 3) 61 ปีขึ้นไป

2.1.2 พรรษาที่บวช

- 1) ต่ำกว่า 10 พรรษา
- 2) 10 - 20 พรรษา
- 3) มากกว่า 20 พรรษา

2.1.3 วุฒิการศึกษาสายสามัญ

- 1) ชั้นประถมศึกษา
- 2) ชั้นมัธยมศึกษา
- 3) ชั้นสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.4 วุฒิการศึกษาทางสงฆ์

- 1) จบนักระธรรม
- 2) จบนักระธรรมและเปรียญธรรม

2.1.5 ประสิทธิภาพในด้านแหล่งเจ้าอาวาส

- 1) ต่ำกว่า 10 พรรษา
- 2) 10 - 20 พรรษา
- 3) มากกว่า 20 พรรษา

2.1.6 ที่ตั้งวัดที่ปกครอง

- 1) ในเขตเทศบาล/สุขาภิบาล
- 2) นอกเขตเทศบาล/สุขาภิบาล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะคิดของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน ใน 2 ด้าน

2.2.1 ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน

2.2.2 การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เจ้าอาวาส หมายถึง ผู้บวชประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยในทางพระพุทธศาสนา และได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัด ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505และจำพรรษาในวัดที่อยู่ในเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13

2. ทักษะคิดที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ความคิดเห็นทั่วไปของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และปฏิกิริยาที่พร้อมจะตอบสนองเกิดเป็นการกระทำหรือการปฏิบัติ ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึงความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน โดยทักษะคิดผู้วิจัยวัดโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดทักษะคิดของเจ้าอาวาสด้านความคิดเห็นและการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านการให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต หมายถึง การให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถอ่านออกเขียนได้ มีความรู้ความสามารถ รู้จักคิดเป็นเหตุเป็นแก้ ปัญหาเป็นและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข กิจกรรมในด้านนี้ได้แก่ การจัดการศึกษาสายสามัญแก่ผู้ด้อยโอกาสที่เข้าเรียนในโรงเรียน จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการพัฒนาคุณภาพพระหว่างปฏิบัติกิจทางศาสนา สนับสนุนงานโครงการพัฒนาของหน่วยงานและองค์กรในการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

2.2 ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ หมายถึง การจัดให้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพด้านต่างๆแก่ชาวบ้าน กิจกรรมที่ได้ได้แก่ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น จัดตั้งกลุ่มสนใจวิชาชีพ เป็นต้น

2.3 ด้านให้บริการข่าวสารข้อมูล หมายถึง การจัดบริการให้ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับการดำรงชีวิต กิจกรรมได้แก่ จัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ใช้วัดเป็นแหล่งความรู้ เผยแพร่ความรู้และข่าวสารของหน่วยงานและองค์กรในการพัฒนาทุกหน่วยงาน

3. ภาคคณะสงฆ์ 13 หมายถึง การจัดแบ่งการปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งมีจังหวัดที่อยู่ในเขตปกครอง ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

4. อายุพรรษา หมายถึง อายุของเจ้าอาวาสที่ได้อุปสมบทในพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 3 ระดับ ต่ำกว่า 10 พรรษา ระหว่าง 10-20 พรรษาและมากกว่า 20 พรรษาขึ้นไป

5. วุฒิการศึกษาสายสามัญ หมายถึง วุฒิการศึกษาที่ได้รับจากการศึกษาระดับชั้นต่างๆในระบบโรงเรียน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ระดับมัธยมศึกษา (จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มศ.3 หรือ ม.3 และจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มศ.5 หรือ ม.6) สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ระดับอนุปริญาหรือปริญาตรีขึ้นไป)

6. วุฒิการศึกษาทางสงฆ์ หมายถึง วุฒิการศึกษาที่ได้รับจากการศึกษาตามระบบการศึกษาของสงฆ์ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม คือ ชั้นนักธรรมตรี นักธรรมโทและนักธรรมเอกและหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ชั้นเปรียญตรี ประโยค 3 เปรียญโท ประโยค 4-6 และเปรียญเอก ประโยค 7-9

7. **ประสบการณ์ในตำแหน่ง** หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสจนถึงปัจจุบัน

8. **ที่ตั้งวัดที่ปกครอง** หมายถึง สถานที่ตั้งของวัดที่เจ้าอาวาสเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้โดยกำหนดสภาพพื้นที่แบ่งตามการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ วัดที่อยู่เขตเทศบาลและสุขาภิบาล และวัดที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติ
2. แนวคิดและหลักการการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
3. บทบาทพระสงฆ์ในการให้การศึกษาและพัฒนาสังคม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 9) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความคิดเห็นเชิงถูก กระตุ้นด้วยอารมณ์ ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เชิดศักดิ์ โฆวาลินธุ์ (2520 : 38) ได้ให้ความหมาย ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือ แนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่ง อาจจะเป็นไปในทาง สันติสุข หรือคัดค้านก็ได้ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับขบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีทางสังคม ซึ่ง ทัศนคติจะมีผลแสดงออกหรือปรากฏได้ชัดเจนในกรณีที่มีสิ่งเร้านั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคมและ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2533 : 107) ให้ความเห็นว่า ทัศนคติ ได้รับการยอมรับว่าเป็น พฤติกรรมที่มีความสลับซับซ้อนมาก และในด้านการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งเราสามารถจะให้ความหมายได้ว่า คือ รูปแบบการตอบสนองซึ่งทำให้บุคคลเกิดความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมค่อนข้างเฉพาะเจาะจงลงไป

ส.วาสนา ประมวลพจนานุกรม (รวิวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์. 2533 : 16 ; อ้างอิงมาจาก ส.วาสนา ประมวลพจนานุกรม. 2524: 5) กล่าวว่า ทักษะเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีทัศนคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับอายุ และเชื้อชาติ เป็นต้น ควงเคือน พันธมนาวิน (2529 : 7) ได้กล่าวถึงทัศนคติในแง่ขององค์ประกอบว่าทัศนคติ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) และองค์ประกอบด้านการกระทำ (Behavior Intention Component) ซึ่งประกอบด้วยแต่ละด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น จะต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นอันดับแรกและเป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นทางด้านที่ว่า สิ่งนั้นมีคุณหรือโทษมากน้อยเพียงใด เป็นความรู้หรือความเชื่อที่ใช้ประเมินค่าสิ่งนั้นได้
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก องค์ประกอบนี้เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของทัศนคติ ซึ่งสำคัญมากในด้านการวัดทัศนคติด้วย ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หมายถึงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น พอใจไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบด้านการกระทำ เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประมาธค่าและมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งนั้นแล้ว จึงเกิดความพร้อมที่จะกระทำการให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้น

ในความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมนั้น อาจมีตัวแปรสอดแทรกต่างๆเกิดขึ้น เช่น ขนบธรรมเนียม จารีต และบทบาท เป็นต้น ซึ่งตัวแปรสอดแทรกเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมโดยตรงในทางวิชาการอาจแก้ไขได้โดยวิธีการสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้นๆโดยตรงซึ่งจะให้ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมโดยแท้จริง จะได้ประโยชน์ในทางวิชาการต่อสังคมจากทัศนคติหลายอย่าง เช่น เพื่อทำนายพฤติกรรมเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาสังคม และเพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุและผลของพฤติกรรม เป็นต้น

จากการให้ความหมายของนักวิชาการหลายท่าน พอสรุปได้ว่า ทัศนคติหมายถึงความรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และการกระทำหรือการ

ปฏิบัติในการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นบุคคล สิ่งของหรือพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ก็ตาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวคิดในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมของบุคคลที่สนองตอบทัศนคติต่อสิ่งนั้น โดยการวัดด้านความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นและการได้กระทำหรือการปฏิบัติ

แนวคิดและหลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ความหมายการศึกษานอกโรงเรียนในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2520) (แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 12) ข้อ 37 ให้ความหมายว่า "เป็นการจัดการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ไม่ว่าการศึกษานั้นจะจัดเป็นกิจกรรมการศึกษาโดยเฉพาะหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น เพื่อมุ่งให้รู้จักแก้ปัญหาอาชีพหรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่างตามความต้องการและความสนใจของพลเมือง" ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนไว้หลากหลาย ดังนี้

คูมส์ (อุ้นตา นพคุณ. 2523 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Coombs. 1974 : 3)

ให้ความหมายการศึกษานอกโรงเรียนไว้ว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดไว้ในนอกระบบโรงเรียน อาจจะดำเนินการโดยแยกเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมในสถาบันหรือหน่วยงานที่จัดกิจกรรมนั้นขึ้น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

บรรจง ชูสกุลชาติ (2523 : 129) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียน คือ การศึกษาที่เป็นธรรมชาติ ธรรมชาติ เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกโอกาส ทุกแห่งหน และเกิดขึ้นได้กับทุกคนที่มีความสนใจ หรือมีความจำเป็นที่ปรารถนาจะแก้ปัญหาที่ประสงค์จะต่อผู้เรียน และมุ่งหมายจะให้มีความหมายของชีวิต เพิ่มผลผลิตและรายได้ ตลอดจนเพิ่มอาชีพเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

อุ้นตา นพคุณ (2523 : 25) ให้ความหมาย การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้นโดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือ

วัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชากร ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชนและทุกระดับ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ดี กิจกรรมทางการศึกษาจะต้องจัดในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัด และตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียนและชุมชน

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2526 : 11) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบแน่นอนจัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน โดยยึดแนวคิดที่ว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนมีอิสระภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529 : 38) กล่าวว่า การศึกษานอกโรงเรียน(Nonformal Education) เป็นกิจกรรมทางการศึกษาใดๆที่จัดขึ้นอย่างมีระบบแต่จัดขึ้นนอกเหนือจากระบบโรงเรียนภาคปกติ ทั้งนี้ไม่ว่าจะแยกออกเป็นกิจกรรมหนึ่งต่างหาก หรือเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมหลักก็ตามซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะให้บริการต่อประชากรให้ได้รับการเรียนรู้ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่

นิตยา มุขลาย (2533 : 38) กล่าวถึงแนวคิดการศึกษานอกโรงเรียนของพระเทพเวทีว่า เป็นการจัดการศึกษาที่ทุกคนสามารถรับได้ไม่ว่าจะอยู่ในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน หรือจบจากระบบแล้วก็ยังต้องรับการศึกษาในรูปแบบนอกระบบเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองให้อยู่ได้อย่างมีความสุข

จากความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนตามทัศนะของนักวิชาการที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมทางการศึกษาหรือกิจกรรมใดๆที่สถาบันต่างๆหรือสังคมจัดขึ้น แก่ประชาชนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัย โดยจัดขึ้นนอกเหนือจากระบบโรงเรียนตามปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ ทัศนคติและค่านิยมที่ดี โดยใช้เวลาที่สั้น มีความยืดหยุ่น ประหยัด และกิจกรรมเนื้อหาเป็นไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียน

การจัดการศึกษาออกโรงเรียน โดยเฉพาะในส่วนของภูมิภาคนั้น มีศูนย์การศึกษา
ออกโรงเรียนจังหวัดรับผิดชอบ ทาหน้าที่วางแผน ประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุน และ
จัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในจังหวัดนั้นให้กว้างขวาง สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นโดย
ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา และสถาบันสงฆ์ เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนให้
เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน แนวทางการจัดกิจกรรมโดยได้แบ่งกิจกรรม เป็น 3
ประเภท คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2534 : 1-2)

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการสร้างเครื่องมือในการดำรงชีวิตของประชาชน
ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นสามารถเข้าใจในสิ่งแวดล้อม
และสภาพสังคมที่เป็นอยู่และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เช่น การจัดการศึกษา
สายสามัญ การให้ความรู้ด้านการดำเนินชีวิต และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

2. การศึกษาเพื่อให้บริการข่าวสารข้อมูล ส่งเสริมความสามารถบุคคล โดยจัด
บริการข่าวสารข้อมูลให้ต่อเนื่อง สามารถศึกษาด้วยตนเอง พัฒนาแหล่งความรู้ในชุมชน
เช่น ห้องสมุดประชาชน ศูนย์การเรียนรู้ แหล่งความรู้หมู่บ้าน และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

3. การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ เป็นการเพิ่มความรู้จากการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น จัดอบรมวิชาชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ
 เป็นต้น

บทบาทพระสงฆ์ในการให้การศึกษาและการพัฒนาสังคม

สถาบันพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับคนไทยมาเป็นเวลานานจน

พุทธศาสนาได้กลายมาเป็นศาสนาประจำชาติหล่อหลอมการดำเนินชีวิตของคนไทย วัฒนธรรมต่างๆ อิทธิพลของหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาได้หยั่งรากลึกในจิตใจของคนไทยดูได้จากผลสะท้อนต่างๆ เช่น วิถีชีวิต พฤติกรรม นิสัยใจคอ วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ

ปัจจุบันนี้แม้สังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในด้านวัตถุและจิตใจ พระสงฆ์และวัดยังคงมีหน้าที่รับภาระของสังคมอยู่ตลอดไป เพราะหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นหลักธรรมสำคัญของวัฒนธรรมไทยนอกจากนั้น พระสงฆ์ยังคงมีหน้าที่ผูกพันทางสังคมทั้งในหลักธรรมและคุณธรรม ดังที่ พระราชวรมุนี (ประยุทธิ์ ปยุตโต) (2509 : 2) สรุปไว้ว่า พระสงฆ์มีหน้าที่ดูแลความผูกพันของสังคม อันเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ในการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยที่ชาวบ้านถวาย
2. สภาวะและเหตุการณ์ทางสังคม ย่อมมีผลเกี่ยวกับการบำเพ็ญสมณธรรม
3. โดยคุณธรรม คือ เมตตากรุณา จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

ในสังคมไทยนั้น วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นศูนย์กลางสังคมด้วยคนไทยทุกคนเกิดมาเป็นชาวพุทธตั้งแต่เกิด ในสังคมย่อยระดับหมู่บ้านมีวัดเป็นของตนเอง วัดจึงเป็นที่รวมสังคมย่อยเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน วัดมีบทบาทมากมายในอดีต ซึ่ง พระราชวรมุนี (2527 : 205-206) ได้อธิบายบทบาทและหน้าที่วัด พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้านส่งบุตรมาให้พระฝึกฝน อบรมศีลธรรมและได้รับการเรียนวิชาต่างๆ
2. เป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยและเล่าเรียนด้วย
3. เป็นสถานพยาบาลที่แจกจ่ายยาแก่คนป่วย
4. เป็นที่พักคนเดินทาง
5. เป็นที่ที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ พย่อนใจ และหาความรู้
6. เป็นสถานที่บันเทิงที่จัดงานเทศกาลต่างๆ
7. เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาวีรคครอบครัวของชาวบ้าน
8. เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม ที่รวบรวมศิลปกรรมต่างๆ

9. เป็นคลังพัสดุ สำหรับชาวบ้าน
10. เป็นศูนย์กลางการปกครอง ที่สำหรับประมุขลูกบ้านของกัณฑ์ ผู้ใหญ่บ้าน
11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรม หรือบริการพิธีกรรม

วัดจึงกลายเป็นทุกอย่างของสังคม ดังนั้นพระสงฆ์จึงต้องมีบทบาทและหน้าที่มากขึ้น พระสงฆ์ในสังคมสมัยก่อนถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาต่างๆ การศึกษาของประชาชนจึงได้รับการจัดการศึกษาจากวัดและพระสงฆ์ เยาวชนในสมัยโบราณเมื่อมีวัยพอสมควรแล้ว บิดามารดาก็จะพาเข้ามามอบตัวเป็นศิษย์ของพระสงฆ์ เพื่อให้พระได้ใช้สอยและอบรมบ่มนิสัย ตลอดจนศึกษาเล่าเรียนในแขนงวิชาการต่างๆ เช่น ด้านอักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ไทโรศาสตร์ และวิชาการแพทย์ เป็นต้น

บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาเริ่มลดน้อยลง เมื่อการศึกษาไทยนำเอาระบบประเทศทางตะวันตกมาใช้ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และหลังจากได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2468 การศึกษาระบบทางตะวันตกเริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาของชาติไทยเริ่มหันเหออกจากวัด อย่างไรก็ตามในปัจจุบันแม้จะมีนักการศึกษาจำนวนหนึ่งจะพยายามแยกการศึกษาออกจากวัด แต่ยังมีวัดและพระสงฆ์อีกจำนวนมาก ยังมีบทบาทสำคัญที่ช่วยการศึกษาของชาติ ซึ่ง พระเทพเวที (ประยุทธ ปยุตโต) (2531 : 172) ได้กล่าวว่า แม้วัดจะเลิกให้การศึกษแก่นักเรียนแล้ววัดก็ยังให้การศึกษแก่นักเรียนอยู่ ชาวบ้านส่วนใหญ่เดี๋ยวนี้ได้รับการศึกษาจากวัด โดยเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Nonfomal Education) เป็นการศึกษาไม่เป็นการโดยวัดจะให้การศึกษาย่อยๆ ตลอดไป

กิริติ ศรีวิเชียร (2528 : 111-119) ได้กล่าวถึง สถาบันสงฆ์ได้มีบทบาทให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนของรัฐที่สำคัญ ได้แก่

1. ให้การศึกษาทางพระพุทธศาสนาแก่ พระสงฆ์ ชาวบ้าน ลูกหลานชาวบ้านรอบวัด
2. เป็นสถานเรียนวิชาสามัญของพระสงฆ์ผู้เสียโอกาสทางการศึกษาในระบบของรัฐ
3. ให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่พระสงฆ์
4. ให้การศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียนซึ่งเป็นลูกหลานชาวบ้านรอบวัด

5. เป็นสถานที่สอนและฝึกฝนอาชีพที่จำเป็นแก่คนหนุ่มสาวในท้องถิ่น
6. เป็นแหล่งรวบรวมศิลปวัตถุโบราณซึ่งประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษาค้นคว้า
7. เป็นที่ตั้งของห้องสมุดซึ่งประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษาค้นคว้า
8. เป็นที่ตั้งของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

จะเห็นได้ว่าวัดและพระสงฆ์ยังคงทำหน้าที่ให้การศึกษากับประชาชนอยู่ ถึงแม้ว่าจะเป็นการศึกษาแบบไม่เป็นทางการก็ตาม โดยมีรูปแบบเป็นการศึกษานอกโรงเรียนสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนนั่นเอง ซึ่งถ้ามองในส่วนนี้ก็จะเห็นว่าพระสงฆ์ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ความรู้ ดังที่ เจริญผล สุวรรณชาติ (2531 : 40-41) กล่าวถึงกระแสพระราชดำริ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ครูผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษากับนักเรียน มีความสำคัญตอนหนึ่งว่า " ถ้าเราสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการศึกษาและชีวิตของคนให้กลับมาเป็นเหมือนอย่างเดิมเหมือนอย่างเก่า คือให้รู้สึกว่าการเรียนก็คือวัด วัดก็คือโรงเรียนก็จะทำให้บ้านเมืองมีผู้นิยมที่มีความสามารถทางวิชาการ และมีจิตใจเป็นพลเมืองดีต่อไป "

แนวทางจัดการศึกษาของชาติในปัจจุบัน ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้ให้ความสำคัญโดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยการจัดการศึกษาให้มีลักษณะเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายในรูปแบบและวิธีการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรเอกชน และผู้นำในท้องถิ่น ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งพระสงฆ์นั้นนับได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญของท้องถิ่นในสังคมไทยตั้งแต่โบราณ

บทบาทพระสงฆ์โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และพัฒนาสังคม จึงนับได้ว่ามีความสำคัญและสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาของชาติในปัจจุบันอย่างยิ่ง ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการพัฒนาสังคมไว้หลายทัศนะ ดังนี้

เกล้า สมตะกุล (2524 : 42) กล่าวถึงบทบาทวัดและพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกโรงเรียน ดังนี้

1. เป็นผู้ประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
2. เป็นผู้ชี้แนะชาวบ้านเกี่ยวกับหน่วยราชการหรือเอกชนที่ชาวบ้านขอความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น
3. รวบรวมข้อมูลความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนของชุมชน
4. ประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกโรงเรียน
5. เป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่ชุมชน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีกินดี
6. เป็นผู้ให้การให้การศึกษาและพัฒนาชนบท
7. ใช้วัดเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่วิทยากรใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

จากการประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาคและเจ้าคณะจังหวัด ระหว่างวันที่ 9-10 มีนาคม พ.ศ.2534 ณ โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สุวัชร ศิลปอนันต์ (2534 : 15-16) กล่าวถึงบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน โดยเชิญชวนชาวบ้านที่ไม่รู้หนังสือมารวมกลุ่มเรียนหนังสือให้อ่านออกเขียนได้ สนับสนุนส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ชาวบ้าน ให้ชาวบ้านได้รวมกลุ่มพูดคุยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในวันพระหรือในวันเทศกาลอื่นๆ กระตุ้นคนที่จบป.6 ให้เรียนสูงขึ้น โดยเรียนกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนแบบสามัญ จะเป็นการเรียนแบบตนเอง แบบทางไกล หรือแบบเข้าชั้นเรียนก็ได้

2. จัดกิจกรรมด้านอาชีพ โดยวัดจัดสถานที่ฝึกอาชีพเหมือนในอดีตกาลที่วัดเคยทำมาก่อน เช่น การแกะสลัก ช่างปั้น ฯลฯ อาชีพใหม่ก็สอนได้เช่น คอมพิวเตอร์ ศิลปประดิษฐ์ จัดสอนวิชาชีพโดยชาวบ้านมาฝึกงานในวัด เพื่อฝึกอาชีพให้ชาวบ้านได้รับความรู้ไปประกอบอาชีพประจำได้

3.งานข่าวสารข้อมูล วัดทำได้หลายอย่าง เช่น จัดห้องสมุด หรือมุมหนังสือในวัด จัดบรรยากาศให้วัดเป็นแหล่งศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต ดังอดีตที่วัดเคยทำมาแล้ว วัดจะเป็นสถาบันหลักที่มีคุณค่ายิ่งของชุมชน

4.อบรมศีลธรรมให้กับประชาชนทั้งในวัดและนอกวัด เช่น เป็นวิทยากรให้กับศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนที่ออกพบประชาชนตามหมู่บ้าน ต่างๆ

พระเทพเวที (ประยุทธ ปยุตโต) (2534 : 19) กล่าวถึง บทบาทพระสงฆ์กับการ การศึกษานอกโรงเรียน ว่า 1 ทศวรรษที่ผ่านมา วัดเปลี่ยนมาเป็นผู้ให้การศึกษาของไทย ลูกหลานชาวไร่ซึ่งพ่อแม่ไม่มีเงินจะส่งเสีย ก็จะส่งเข้าวัด พบว่าผู้เข้าศึกษาในวัด 90% เป็นชาวนานับพันล้าน พระสงฆ์ควรรับบทบาทเป็นผู้ให้การศึกษานอกโรงเรียนจะทำให้เกิดการ ศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชน

พระราชสิมภรณ์ (2534 : 19) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนมี จุดหมายคือ การพัฒนาร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสมองซึ่งจะต้องทำพร้อมกันในทุกด้าน ไม่มุ่ง อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ วัดเอาไปส่วนหนึ่งได้แก่ การพัฒนาจิตใจ โรงเรียนเร่งพัฒนาสมอง และบ้านช่วยพัฒนาด้านวัตถุ ซึ่งทั้งหมดต้องร่วมมือกันจึงจะเกิดผลสำเร็จ

พระสุรนาศยานันท์ (2534 : 19) กล่าวว่า การเปิดการศึกษานอกโรงเรียน ทำให้ผู้หมดโอกาสหรือผู้ไม่มีโอกาสหันมาศึกษาทำให้ตัวเองมีราคาขึ้น วัดสามารถช่วยได้ หลายอย่าง เช่น ให้ความสะดวกสถานที่จัดกิจกรรม สนับสนุนปัจจัย เป็นต้น

เรวัตน์ สุธรรม (2534 : 9) กล่าวถึง บทบาทพระภิกษุสงฆ์ในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนด้านการจัดกิจกรรมวิชาชีพ ได้แก่ การจัดสอนวิชาชีพโดยให้เยาวชนในหมู่บ้าน เข้ามาฝึกนอนในวัดเพื่อเรียนวิชาชีพสำหรับเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพเมื่อกลับไปอยู่ บ้านของตน

วีระ อัมพันสุข (2534 : 6) มองการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยโดยกล่าวว่า วัดเป็นศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต เป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต แม้สภาพปัจจุบัน ของสังคมไทยจะเปลี่ยนไป แต่วัดก็ยังคงความสำคัญในฐานะเป็น "ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต" ต่อไป คือ พระสงฆ์สอนความเป็นมนุษย์ ความเป็นคนไทยให้แก่เด็กและผู้ใหญ่ สอนวิชา

พระพุทธศาสนา วิชาวัฒนธรรม อบรมความประพฤตินักเรียน ให้อาศัยบริเวณวัดเป็นที่ทำให้ การศึกษาของเยาวชน และยังให้ความร่วมมือแก่หน่วยราชการรวมทั้งภาคเอกชน ใช้ศาลา วัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นรากฐานของการสร้างสรรค์สังคมไทยในทางที่ถูกต้องและ ขอบธรรมโดยตลอดเท่าที่วัดเป็น "ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต" ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่ง ของการศึกษาตลอดชีวิตอีกด้วย

วีระชัย มีขอบธรรม (2534 : 17) กล่าวถึง ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน พระสงฆ์ได้ช่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนหลายลักษณะ ได้แก่ การทำให้วัดเป็นสถานที่เปิด สอนวิชาชีพ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเรียนวิชาชีพ รวมกลุ่มกันฝึกวิชาชีพ เป็นต้น

จากการศึกษาทัศนะของนักการศึกษาซึ่งกล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการให้การ ศึกษาออกโรงเรียนและการร่วมพัฒนาสังคมนั้น สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำ ท้องถิ่นที่สำคัญของชุมชนควรมีบทบาทในการให้การศึกษาร่วมพัฒนาสังคม เพื่อก่อให้เกิด กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นๆ โดยอาศัยแนวทางในการจัด การศึกษาออกโรงเรียนใน 3 แนวทาง คือ การให้ความรู้พื้นฐานแก่ประชาชนเพื่อให้เกิด การพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้ความรู้ทางด้านข่าวสารข้อมูลของภาครัฐแก่ประชาชนในท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการกินดี อยู่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร วนานูวัช (2516 : 119-120) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่ทำให้พระภิกษุ สงฆ์และสามเณรเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พบว่า พระภิกษุ และสามเณรที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากนั้น ก่อนบวชส่วนใหญ่เป็นโสด มีอาชีพทาง เกษตรกรรม เคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน และภายหลังบวชได้เป็นเจ้าอาวาส และพบว่า พระภิกษุ และสามเณรที่มีและไม่มีส่วนร่วมมีบุคลิกลักษณะและทัศนคติของการเป็นผู้นำแตกต่างกัน มี

สาเหตุเนื่องมาจากความแตกต่างกันด้านอายุ ระยะเวลาที่บวชเรียน ระยะเวลาที่อยู่ ณ วัด ภูมิลาเนาและตำแหน่งที่สำคัญในวัด และยังพบว่า การที่มีส่วนร่วมนั้นมีแรงผลักดันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกได้แก่การปฏิบัติตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนไว้ ความต้องการที่จะทำให้หมู่บ้านของตนเจริญ ต้องการช่วยเหลือชาวบ้าน และสาเหตุที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ปัญหาทางกายภาพของพื้นที่ ขาดความรู้ความชำนาญทางวิชาการ การคมนาคมไม่ดี ขาดเงินทุน ขาดการสนับสนุนทางด้านเทคนิคและการวิจัย ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนและไม่ชอบทดลอง รวมทั้งชาวบ้านขาดความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม (2519 : 103-105) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ที่จำพรรษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 561 รูป ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาททางการศึกษา โดยเฉพาะการช่วยสอนหนังสือ สูงมากถึงร้อยละ 62.64 นอกจากนี้ยังทำหน้าที่โดยการเผยแพร่ธรรม เพื่อพัฒนาจิตใจโดยการออกจาริกไปในชนบท สอนให้เจริญกรรมฐาน ช่วยพัฒนาวัด โรงเรียน และชุมชนด้วย การวิจัยครั้งนี้พบว่า พระสงฆ์จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ สูงขึ้น ตามจำนวนพรรษาที่บวช

บรรพต วีระลัย บุญเชื้อ วันทายนต์ และอร วีระลัย (2523 : 20-51) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับสังคมไทย โดยพิจารณาในเชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง ในกรุงเทพมหานครและฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์มีบทบาทส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริตไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีบทบาทในการสอนงานด้านอาชีพ เช่น การนวดแผนโบราณ ยาสมุนไพร ศิลปกรรม การก่อสร้าง เป็นต้น ด้านสังคม คือ การอบรมจริยธรรม การอนุเคราะห์ผู้ยากไร้ การสงเคราะห์ผู้ที่มีปัญหาทางใจ และช่วยเหลือกิจกรรมของประชาชน ด้านการศึกษา ได้แก่ การให้ความรู้แก่พระสงฆ์และประชาชนทั้งภายในและนอกวัด การจัดสร้างโรงเรียนในวัด ด้านการเมืองการปกครอง มีบทบาททางอ้อม นอกจากนี้ยังคำนึงถึงการประกอบประโยชน์จะต้องอยู่ภายในขอบเขตแห่งพุทธจักรและอาณาจักร

ไพศาล อัครโสภณ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย ความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ทางประชากรศึกษาด้วยการสอดแทรกในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของเจ้าอาวาสในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสมีความรู้เกี่ยวกับภาวะประชากรอยู่ในเกณฑ์ดี มีเจตคติเป็นไปในทิศทางที่มุ่งเน้นต่อประชากรศึกษา แต่มีเจตคติที่เห็นด้วยกับการได้เผยแพร่ข่าวสารและความรู้ทางประชากรศึกษาให้แก่ประชาชน และมีเจตคติที่เห็นด้วยกับการให้เจ้าอาวาสได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ ซึ่งถ้าให้เจ้าอาวาสเผยแพร่จริงๆแล้ว จะมีปัญหาเพียงเล็กน้อย ดังนั้นจึงเป็นไปได้ค่อนข้างมากที่จะให้เจ้าอาวาสเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารและความรู้ทางประชากรศึกษาให้กับประชาชน ด้วยการสอดแทรกในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา

สุภา นวกรรมิก (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน พบว่าพระสงฆ์ผู้มีความแตกต่างจำนวนพระภิกษุที่บวชและวุฒิการศึกษา จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่า ขนาด ประเภท รายได้ และที่ตั้งวัดที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .05

อำนาจ บัวศิริ (2528 : 76-80) ได้ทำการศึกษาวิจัยคุณสมบัติและบทบาทเจ้าอาวาสวัดในพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ พระสงฆ์ พระสังฆาธิการ ประชาชนสาขาอาชีพต่างๆ จากการวิจัยพบว่า บทบาทของเจ้าอาวาสวัดที่ช่วยพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือ คือ ด้านการปลูกฝังและส่งเสริมศีลธรรมแก่ประชาชน ประชาชนทุกกลุ่มเห็นด้วยกับบทบาทด้านนี้ บทบาทที่ได้รับความเห็นด้วยมากที่สุดมีสองประการ คือ การใช้สถานที่วัดเพื่อจัดการศึกษาอบรมให้ความรู้ด้านพุทธศาสนาแก่ประชาชนเป็นประจำทุกวันพระและจัดบริเวณวัดให้ประชาชนได้เข้ามาทำจิตใจให้สงบ ด้านกิจกรรมระดับหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนทุกกลุ่มเห็นด้วยกับบทบาทเจ้าอาวาสในด้านนี้ได้แก่ งานพัฒนาแหล่งน้ำ งานธนาคารโคกระบือ งานกลุ่มออมทรัพย์ ธนาคาร และกลุ่ม

อาชีพต่างๆ เป็นต้น ด้านการบริการพื้นฐาน ประชาชนทุกกลุ่มเห็นด้วยกับบทบาทเจ้าอาวาสในด้านนี้ เช่น งานสาธารณูปโภค งานโภชนาการ งานบริการข้อมูลกฎหมาย งานแหล่งน้ำสะอาด และงานผลิตหนังสือเพื่อส่งเสริมชีวิตและสังคม เป็นต้น

โคจิ โนสุ (2530 : 127-130) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดสงขลา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์ที่พำนักประจำอยู่ในวัดในจังหวัดสงขลา จำนวน 170 รูป ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงมากที่สุดของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทางการศึกษา คือ การอบรมให้ความรู้ด้านพุทธศาสนาและศีลธรรมแก่ประชาชน การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่างๆของโรงเรียน บทบาทที่ปฏิบัติน้อยในด้านนี้ คือ การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาติศย์ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน การจัดตั้งโรงเรียน การให้ความรู้ด้านช่างฝีมือในการประกอบอาชีพ ส่วนบทบาทในการเผยแพร่ธรรมะ พบว่า บทบาทที่พระสงฆ์ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การจัดพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา รองลงมาได้แก่ การรับนิมนต์ไปประกอบพิธีกรรมต่างๆนอกวัด การอบรมสั่งสอนประชาชนในงานเทศกาลต่างๆ ตามลำดับ ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทั้งสิ้น และบทบาทด้านการสงเคราะห์ บทบาทที่พระสงฆ์ปฏิบัติมากที่สุดคือ การช่วยอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลต่างๆ แก่ประชาชน รองลงมาได้แก่ การร่วมมือบวชสังฆกรรมซ่อมแซมวัด การช่วยแนะนำให้ชาวบ้านรู้จักการออมทรัพย์ ขยันหมั่นเพียรและขวนขวายในการประกอบอาชีพ ช่วยประชาชนในด้านให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ และรวมทั้งให้การสงเคราะห์ทางจิตใจด้วย

หงเยาว์ ปิฎกฤษต์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในจังหวัดสงขลา จากพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสและพระลูกวัด ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 119 รูป พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดสงขลา มีบทบาทต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบบทบาทการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านตามตัวแปรต่างๆพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษา วุฒิการศึกษาทางโลกและมีภูมิลาเนาต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีอายุตามปีบวช วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ มีสมณศักดิ์ และมีตำแหน่งพระสังฆาธิการต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โกศลย์ ตั้งใจ (2533) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นพระสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 189 รูป เฉพาะพระสงฆ์ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้ว 1 พรรษา และอยู่ในวัดที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนอย่างน้อย 1 กิจกรรม ในช่วงระหว่าง พ.ศ.2527-2530 ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในระดับต่ำ ลักษณะการมีส่วนร่วมมี 2 ลักษณะ คือ เป็นผู้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่ไปจัดดำเนินการในพื้นที่ และเป็นผู้คิดริเริ่มสร้างโครงการและจัดดำเนินการเองแต่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานต่างๆ ที่ไปจัดในพื้นที่มากกว่าการเป็นผู้คิดริเริ่ม โดยรูปแบบการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ชักชวนชาวบ้าน การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และแรงงาน การประชุมร่วมออกความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหา ตัดสินใจ เป็นวิทยากร เป็นผู้ประสานงาน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ควบคุมดูแล สละทุนทรัพย์ ร่วมวางแผนจัดโครงการลงหมู่บ้าน และร่วมติดตามประเมินผลตามลำดับ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ตำแหน่งหน้าที่ในวัด การได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและการศึกษา และแรงจูงใจ เป็นชุดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้ถึงร้อยละ 57.29 และในด้านของปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็นของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนไม่สนใจกิจกรรม ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ หน่วยงานราชการไม่ค่อยจริงจังในการปฏิบัติงานและผู้นำชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ เป็นต้น

สมคิด เพ็งอุดม (2535) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่องานพัฒนาชุมชนตามพระคัมภีร์ของพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่สำนักงานหลักระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 199 คน พบว่า เจ้าอาวาส พระลูกวัด เกษตรตำบล พัฒนาการ สาธารณสุขตำบล และครู คปต. มีพระคัมภีร์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา และด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านเศรษฐกิจและอาชีพอยู่ในระดับน้อยและเมื่อเปรียบเทียบพระคัมภีร์ระหว่างกลุ่มพบว่า มีพระคัมภีร์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ และด้านการเมืองการปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ.01 ด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. เจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่องานการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน
2. เจ้าอาวาสที่มีพรรษาที่บวชต่างกันมีทัศนคติต่องานการศึกษานอกโรงเรียน
แตกต่างกัน
3. เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกันมีทัศนคติต่องานการศึกษานอก
โรงเรียนแตกต่างกัน
4. เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางสงฆ์ต่างกันมีทัศนคติต่องานการศึกษานอก
โรงเรียนแตกต่างกัน
5. เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกันมีทัศนคติต่องาน
การศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน
6. เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดในเขตที่ตั้งต่างกันมีทัศนคติต่องานการศึกษานอก
โรงเรียนแตกต่างกัน

วิธีคำนวณการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ได้กำหนดขั้นตอนที่ใช้คำนวณการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการคำนวณตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดที่วัดตั้งอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ 13 ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด รวมจำนวนเจ้าอาวาส ทั้งหมด 839 รูป

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าอาวาสที่อยู่ในภาคคณะสงฆ์ 13 ได้แก่ จังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเจ้าอาวาสจำนวน 271 รูป โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณของ ยามาเน่ (Yamane' 1973 : 583) ให้ความคลาดเคลื่อน .05

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n แทน กลุ่มตัวอย่าง

N แทน ประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อน

เลือกกลุ่มตัวอย่างเจ้าอาวาสโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากรายชื่อวัดในทุกอำเภอของ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร ดังรายละเอียดจากตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด/อำเภอ	ประชากร เจ้าอาวาส(รูป)	กลุ่มตัวอย่าง เจ้าอาวาส(รูป)
ชลบุรี		
เมืองชลบุรี	48	16
บ้านเบ็ญ	25	8
หนองใหญ่	9	3
บางละมุง	40	13
พานทอง	20	6
พนัสนิคม	74	24
ศรีราชา	53	17
กิ่ง อ.เกาะสีชัง	1	-
สัตหีบ	16	5
บ่อทอง	11	4
รวม	297	96

ตาราง 1 (ต่อ)

จังหวัด/อำเภอ	ประชากร เจ้าอาวาส(รูป)	กลุ่มตัวอย่าง เจ้าอาวาส(รูป)
ระยอง		
เมืองระยอง	54	18
แกลง	65	21
บ้านค่าย	41	13
ปลวกแดง	19	6
บ้านฉาง	13	4
วังจันทร์	6	2
รวม	198	64
จันทบุรี		
เมืองจันทบุรี	42	14
ขลุง	34	11
ท่าใหม่	69	22
โป่งน้ำร้อน	15	5
มะขาม	47	15
แหลมสิงห์	20	6
สอยดาว	11	4
รวม	238	77

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จังหวัด/อำเภอ	ประชากร เจ้าอาวาส(รูป)	กลุ่มตัวอย่าง เจ้าอาวาส(รูป)
ตราด		
เมืองตราด	40	13
เขาสมิง	31	10
แหลมงอบ	13	4
คลองใหญ่	6	2
บ่อไร่	13	4
กิ่ง อ.เกาะกูด	3	1
รวม	106	34
รวมทั้งสิ้น	839	271

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม
 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของนักเรียน ในด้านความ
 คิดเห็นและการได้ปฏิบัติ โดยเครื่องมือวัดแบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบ ได้แก่ อายุ พรรษาที่บวช ภูมิลำเนา การศึกษาสายสามัญ การศึกษาทางสงฆ์ ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสและที่ตั้งวัด ที่ปกครอง โดยมีข้อความถามเป็นแบบเลือกตอบตามข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ด้านละ 12 ข้อ รวม 36 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ

ข้อความที่เป็น positive(ความคิดเห็นทางบวก) ให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4
เห็นด้วย	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

ข้อความที่เป็น negative(ความคิดเห็นทางลบ) ให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วย	3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนใน 3 ด้านคือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ด้านละ 10 ข้อ รวม 30 ข้อโดยตั้งเกณฑ์ การปฏิบัติเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับคือ

ปฏิบัติมาก	มีคะแนนเป็น 3
ปฏิบัติปานกลาง	มีคะแนนเป็น 2
ปฏิบัติน้อย	มีคะแนนเป็น 1
ไม่เคยปฏิบัติ	มีคะแนนเป็น 0

แล้วนำคะแนนมาจำแนกเป็นระดับการปฏิบัติ มาก ปานกลาง น้อย และไม่ได้ปฏิบัติ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดในเรื่องความรู้ความเข้าใจ กิจกรรมที่จัด ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในงานการศึกษาออกโรงเรียนตอบได้อย่างเสรี ตามความเป็นจริง

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.1 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ การศึกษาออกโรงเรียน บทบาทพระสงฆ์กับการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนและการพัฒนาสังคม แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในเรื่องการสร้างแบบสอบถาม

2.1.3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ได้เนื้อหาครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ประธานและกรรมการควบคุมบริษัทยาพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องในสำนวนและภาษา เพื่อให้คำถามมีความชัดเจนขึ้น และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ดร.เพ็ญแข ประจวบปัจฉินก รศ.ล้วน สายยศ รศ.เชียรศรี วิวิธสิริ พระเมธีธรรมภรณ์ (ดร.พระมหาประยูร) ดร.พระมหาวิเชียร ปญญาวชิโร และดร.ทองอยู่ แก้วไพธยะ

2.2.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับ เจ้าอาวาสวัดที่นำกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดตราด จำนวน 30 รูป

2.2.3 นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดและนำเอาคะแนนที่ได้มาเรียงอันดับ จากคะแนนสูงสุดไปจนต่ำสุดแบ่งเป็นกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำ โดยใช้เทคนิคร้อยละ 25 ของเอดเวิร์ด (Edwards. 1957 : 152) ใช้ t-test ทดสอบ

นัยสำคัญเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกซึ่งมีค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามที่ใช้ได้ด้านความคิดเห็นและการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาส จำนวน 36 ข้อ และ 30 ข้อ ตามลำดับ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ตามวิธีของ ครอนบัค (Cronbach.1970 : 161) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความคิดเห็นและการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน มีค่า $\alpha = 0.87$ และ $\alpha = 0.94$ ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อวัดทิพยาลัยเพื่อขอหนังสือจากกรมการศาสนาขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากเจ้าคณะภาค 13
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งแบบสอบถามถึงเจ้าอาวาสวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ลงทะเบียนพร้อมแนบหนังสือรับรองจากกรมการศาสนา โดยกำหนดระยะเวลา 1 เดือน ระหว่าง 20 กรกฎาคม - 20 สิงหาคม 2535 ในการตอบแบบสอบถามและส่งถึงผู้วิจัยทางไปรษณีย์ จากนั้นถึงวันที่ 5 กันยายน 2535 ผู้วิจัยติดตามแบบสอบถามที่ไม่ได้รับคืนด้วยตนเอง และจากการส่งแบบสอบถามทั้งหมด 271 ฉบับ ได้รับคืนและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 250 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.92 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและทรงศึกษาธิการ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งการใช้สถิติออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

1. สถิติใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาค่าอำนาจจำแนก(Discrimination) โดยใช้เทคนิคร้อยละ

25 ของเอดเวิร์ด (Edwards. 1957 : 152) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

$\bar{X}_H, \bar{X}_L$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

s_H^2, s_L^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

n_H, n_L แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

1.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ใช้สูตร Cronbach (1970 : 161)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 k แทน จำนวนของแบบสอบถาม
 S^2_t แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมของแบบสอบถาม
 $\sum S^2_i$ แทน ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนน แบบสอบถามแต่ละข้อ

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.1.1 คะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 32)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

2.1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และ

อังคณา สายยศ. 2528 : 64)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

2.2 ใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย
ของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 179) สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left[\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \right] \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติแสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม
 $\bar{X}_1$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 1
 $\bar{X}_2$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 2
 S_1^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มที่ 1
 S_2^2 แทน ความแปรปรวนกลุ่มที่ 2
 n_1 แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่ม 1
 n_2 แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่ม 2

✱ 2.3 ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวประกอบทางเดียว
(One - Way Analysis of Variance) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่ม
ตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้ สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 247)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่มากกว่าสองกลุ่ม
 MS_B แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 MS_W แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

4

2.4 เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้วตรวจ

สอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Student - q - Statistic แบบ Newman

Kuels Method (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 231)

$$q = \frac{\bar{X}_{\max} - \bar{X}_{\min}}{\sqrt{\frac{MS_w}{\tilde{n}}}}$$

เมื่อ q แทน ค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่

 $\bar{X}_{\max}, \bar{X}_{\min}$ แทน คะแนนเฉลี่ยกลุ่มมีค่าสูงและกลุ่มมีค่าต่ำ MS_w แทน Mean Square ภายในกลุ่ม $\tilde{n}$ แทน harmonic mean ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$$\tilde{n} = \frac{k}{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} + \dots + \frac{1}{n_k}} \quad \begin{cases} k \text{ แทน จำนวนกลุ่ม} \\ n_1, n_2, \dots, n_k \text{ แทน จำนวนคนแต่ละกลุ่ม} \end{cases}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน
ในภาคคณะสงฆ์ 13 ผู้วิจัยขอเสนอการวิเคราะห์ผลการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

การนำเสนอข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา F-distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่ากำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกณฑ์การจัดระดับค่าคะแนนเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น
และการปฏิบัติงานในงานการศึกษานอกโรงเรียนโดยใช้คะแนนที่ได้จากการวิจัยดังนี้

ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน ใช้เกณฑ์ระดับคะแนนพิจารณา

ค่าคะแนน	3.26 - 4.00	ระดับความคิดเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าคะแนน	2.51 - 3.25	ระดับความคิดเห็น เห็นด้วย
ค่าคะแนน	1.76 - 2.50	ระดับความคิดเห็น ไม่เห็นด้วย
ค่าคะแนน	1.00 - 1.75	ระดับความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ใช้เกณฑ์ระดับคะแนนพิจารณา

ค่าคะแนน	2.26 - 3.00	ปฏิบัติมาก
ค่าคะแนน	1.51 - 2.25	ปฏิบัติปานกลาง
ค่าคะแนน	0.76 - 1.50	ปฏิบัติน้อย
ค่าคะแนน	0.00 - 0.75	ไม่ได้ปฏิบัติ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียงดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน
รายด้านและโดยส่วนรวม

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน
รายด้านและโดยส่วนรวม

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอก
โรงเรียน

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของ
เจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพส่วนตัว ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าอาวาสวัดในเขตภาคคณะสงฆ์ 13
ได้แก่จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด จำนวน 250 รูป

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตาม อายุพรรษาที่บวช
 วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางสงฆ์ ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส ที่ตั้งวัด
 ประเภทของวัด และจำนวนพระภิกษุและสามเณรภายในวัด ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียด
 จากตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนของเจ้าอาวาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
1.1 อายุ 20-40 ปี	51	20.40
1.2 อายุ 41-60 ปี	111	44.40
1.3 อายุ 61 ปีขึ้นไป	88	35.20
รวม	250	100.00
2. พรรษาที่บวช		
2.1 ต่ำกว่า 10 พรรษา	28	11.20
2.2 10-20 พรรษา	74	29.60
2.3 มากกว่า 20 พรรษา	148	59.20
รวม	250	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
3. วุฒิการศึกษาสายสามัญ		
3.1 จบชั้นประถมศึกษา	193	77.20
3.2 จบชั้นมัธยมศึกษา	41	16.40
3.3 จบชั้นสูงกว่ามัธยมศึกษา	11	4.40
3.4 อื่น ๆ	5	2.00
รวม	250	100.00
4. วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์		
4.1 จบนักธรรม	212	84.80
4.2 จบนักธรรมและเปรียญธรรม	38	15.20
รวม	250	100.00
5. วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม		
5.1 นักธรรมตรี	29	11.60
5.2 นักธรรมโท	44	17.60
5.3 นักธรรมเอก	177	70.80
รวม	250	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
6. วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม		
6.1เปรียญธรรม 3 ประโยค	15	6.00
6.2 เปรียญธรรม 4-6 ประโยค	23	9.20
6.3 เปรียญธรรม 7-9 ประโยค	-	-
6.4 ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม	212	84.80
รวม	250	100.00
7. ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส		
7.1 ต่ำกว่า 10 พรรษา	97	38.80
7.2 10-20 พรรษา	79	31.60
7.3 มากกว่า 20 พรรษา	74	29.60
รวม	250	100.00
8. ที่ตั้งวัด		
8.1 ในเขตเทศบาล / สุขาภิบาล	86	34.40
8.2 นอกเขตเทศบาล / สุขาภิบาล	164	65.60
รวม	250	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
9. เจ้าอาวาสที่ดำรงตำแหน่งตามประเภทวัด		
9.1 วัดหลวง	7	2.80
9.2 วัดราษฎร์	243	97.20
รวม	250	100.0
10. จำนวนพระภิกษุ สามเณรในวัด		
10.1 5-50 รูป	227	90.80
10.2 51-100 รูป	21	8.40
10.3 มากกว่า 100 รูป	2	0.80
รวม	250	100.00

จากตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 250 รูป จำแนกตามสถานภาพส่วนตัวของเจ้าอาวาสตามลักษณะ อายุ พบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุ ระหว่าง 41-60 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ 111 รูป คิดเป็นร้อยละ 44.4 จำแนกตามพรรษาที่บวช พบว่าพรรษาที่บวชมากกว่า 20 พรรษามีจำนวนมากที่สุด 148 รูป คิดเป็นร้อยละ 59.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่าจบชั้นประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 193 รูป คิดเป็นร้อยละ 77.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ พบว่า จบการศึกษาทางนักธรรม มากกว่าจบการศึกษาทั้งนักธรรมและ

เปรียญธรรม คือ 212 รูป คิดเป็นร้อยละ 84.8 จำนวนตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม พบว่า จบการศึกษานักธรรมเอกมากที่สุด จำนวน 177 รูป คิดเป็นร้อยละ 70.8 ส่วนจำนวนตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิทางเปรียญธรรมมากที่สุดคือ 212 รูป คิดเป็นร้อยละ 84.8 เมื่อจำนวนประสบการณ์เป็นเจ้าอาวาส พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์การเป็นเจ้าอาวาสต่ำกว่า 10 พรรชามีจำนวนมากที่สุดคือ 97 รูป คิดเป็นร้อยละ 38.8 เมื่อจำนวนเจ้าอาวาสตามที่ตั้งของวัด ที่ดำรงตำแหน่ง พบว่าเป็นเจ้าอาวาสวัดนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลมากกว่าวัดในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล คือจำนวน 164 รูป คิดเป็นร้อยละ 65.6 เมื่อจำนวนเจ้าอาวาสที่ดำรงตำแหน่งตามประเภทวัด พบว่า เจ้าอาวาสวัดราษฎร์มากกว่าเจ้าอาวาสวัดหลวง คือ จำนวน 243 รูปคิดเป็นร้อยละ 97.8 และเมื่อจำนวนพระภิกษุสามเณรในวัด พบว่า เจ้าอาวาสที่มีภิกษุสามเณรในปกครองระหว่าง 5-50 รูป มีจำนวนมากที่สุด คือ 227 รูป คิดเป็นร้อยละ 90.8

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนรายด้าน
และโดยส่วนรวม

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ดังรายละเอียดจากตาราง 3 - 6

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน

ข้อที่	ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
<u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>			
1.	ชาวบ้านในชนบทควรมีโอกาสได้รับการศึกษาให้สามารถอ่านออกเขียนได้	3.77	0.45
2.	การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านรอบวัด	3.49	0.64
3.	การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นประโยชน์ทำให้ชาวบ้านนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้	3.64	0.52
4.	การจัดตั้งหน่วยอบรมประจำตำบลเป็นผลดีต่อการพัฒนาจิตใจของชาวบ้าน	3.49	0.61
5.	การจัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้านเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ไม่ใช่กิจของสงฆ์	2.92	0.82

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
6.	พระสงฆ์ในชุมชนควรสอนหนังสือแก่ชาวบ้าน ควรปฏิบัติกิจของสงฆ์เท่านั้น	3.21	0.75
7.	พระสงฆ์ในชุมชนควรให้ความรู้ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้านในระหว่างปฏิบัติกิจทางศาสนา	3.40	0.67
8.	พระสงฆ์ควรให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ชาวบ้าน	3.58	0.57
9.	พระสงฆ์ควรเป็นผู้แนะนำให้ชาวบ้านเป็นความสำคัญและช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	3.64	0.57
10.	เจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด	3.70	0.53
11.	เจ้าอาวาสควรให้ความร่วมมือแก่หน่วยราชการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชาวบ้าน	3.52	0.56
12.	เจ้าอาวาสควรชี้แนะให้เด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญในการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา	3.55	0.55
รวม		3.50	0.35

จากตาราง 3 พบว่าความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานโดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณา

รายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้ความรู้พื้นฐานให้ชาวบ้านในชนบทมีโอกาสดำเนินการศึกษาให้สามารถอ่านออกเขียนได้ ($\bar{X} = 3.77$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การจัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้านเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการนำใบภารกิจของสงฆ์ ($\bar{X} = 2.92$) ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่เห็นด้วย

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ข้อที่	ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
<u>ด้านเพิ่มพูนวิชาทักษะวิชาชีพ</u>			
1.	ชาวบ้านได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพทำให้เกิดผลดีต่อหมู่บ้าน	3.54	0.55
2.	การฝึกวิชาชีพแก่ชาวบ้านทำให้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น	3.51	0.58
3.	ชาวบ้านที่ได้รับการอบรมวิชาชีพสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้	3.46	0.57
4.	พระสงฆ์ควรแนะนำให้เด็กและเยาวชนรู้จักประโยชน์ในการฝึกวิชาชีพพระยะลัน	3.31	0.65
5.	พระสงฆ์ควรให้ความร่วมมือกับทางราชการในการจัดอบรมความรู้เรื่องการค้าแก่ชาวบ้าน	3.02	0.70
6.	พระสงฆ์ควรให้การสนับสนุนการฝึกอบรม หรือสาธิตวิชาชีพด้านการเกษตรกรรม	3.02	0.74
7.	เจ้าอาวาสควรเป็นแกนนำสำคัญในการจัดฝึกวิชาชีพแก่ชาวบ้าน	3.01	0.70

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
8.	เจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนการฝึกหัดกรรมพื้นบ้าน	3.20	0.55
9.	เจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนหน่วยงานราชการที่จัด อบรมวิชาชีพในด้านสถานที่	3.38	0.56
10.	วัด สามารถใช้จัดตั้งเป็นศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพประจำ หมู่บ้านได้เป็นอย่างดี	3.27	0.62
11.	วัด สามารถเป็นสถานที่ตั้งกองทุนธนาคารประจำหมู่บ้านได้	2.98	0.71
12.	วัด สามารถจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานประจำหมู่บ้านได้	3.12	0.61
รวม		3.24	0.41

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน
 ในด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพโดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.24$) เมื่อพิจารณา
 รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชาวบ้านได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพทำให้เกิดผลดีต่อ
 หมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.54$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด
 คือ การที่วัดสามารถจัดสถานที่ตั้งของกองทุนธนาคารประจำหมู่บ้านได้ ($\bar{X} = 2.98$) ซึ่งค่า
 เฉลี่ยอยู่ในระดับที่เห็นด้วย

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของเจ้าอาวาส
ที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล

ข้อที่	ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{x}$	SD
<u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>			
1.	การรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจำเป็นสำหรับชาวบ้าน	3.31	0.59
2.	พระสงฆ์สามารถเผยแพร่ความรู้ทั่วไปโดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์หรือวิทยุกระจายเสียง	3.21	0.73
3.	การเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการ ไม่ใช่กิจที่สงฆ์ควรปฏิบัติ	2.88	0.73
4.	การที่ชาวบ้านได้อ่านหนังสือทำให้มีความรู้และเป็นการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์	3.39	0.59
5.	พระสงฆ์ควรสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาอ่านหนังสือและหาความรู้ในวัด	3.47	0.54
6.	พระสงฆ์ในชนบทควรดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ชาวบ้าน	3.36	0.56
7.	การให้ความรู้แก่ชาวบ้านในด้านการเกษตร ด้านอนามัย ไม่ใช่กิจที่สงฆ์ควรปฏิบัติ	2.90	0.75
8.	วัด เป็นสถานที่ที่จัดตั้งเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ แก่ชาวบ้านได้ งานประจำหมู่บ้านได้	3.32	0.55
9.	การจัดตั้งห้องสมุดประจำวัดเป็นประโยชน์แก่พระภิกษุและชาวบ้านรอบวัด	3.56	0.55

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
10.	วัด เป็นสถานที่ที่ใช้สำหรับจัดพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น ไม่ควรจัดตั้งห้องสมุดหรืออ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	3.23	0.70
11.	การจัดตั้งหอกระจายข่าวในวัดมีประโยชน์ต่อการรับรู้ ข่าวสารของชาวบ้าน	3.29	0.63
12.	วันสำคัญทางพุทธศาสนาวัดควรจัดเผยแพร่ความรู้ ให้แก่ชาวบ้านด้วย	3.58	0.53
	รวม	3.29	0.40

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล โดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือในวันสำคัญทางพุทธศาสนาทางวัดควรจัดเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชาวบ้านด้วย ($\bar{X} = 3.58$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการไม่ใช่ภารกิจที่พระสงฆ์ควรปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.88$) ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นของเจ้าอาวาส
ที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน

ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	3.50	0.56
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.24	0.41
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	3.29	0.40
รวม	3.34	0.33

จากตาราง 6 พบว่าความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ($\bar{X} = 3.50$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.24$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนรายด้าน
และโดยส่วนรวม

การวิเคราะห์การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการ ข่าวสารข้อมูล ดังรายละเอียดจากตาราง 7 - 10

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส
 ในงานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน

ข้อที่	การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{x}$	SD
<u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>			
1.	ดำเนินการจัดสอนหนังสือแก่พระภิกษุสามเณรในวัด	2.32	0.75
2.	จัดดำเนินการตั้งศูนย์อบรมสอนเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด	1.06	1.18
3.	จัดตั้งโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม	2.24	0.96
4.	จัดตั้งโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	0.93	1.11
5.	จัดวิทยากรให้การอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้		
	ต้องขังในเรือนจำ	0.82	1.05
6.	จัดอบรมธรรมศึกษาแก่เยาวชนในภาคฤดูร้อน	1.41	1.11
7.	จัดวิทยากรสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถม		
	และมัธยม	1.34	1.12
8.	จัดฝึกอบรมประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับหน่วย		
	งานราชการ	1.38	1.07

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อที่	การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
9.	จัดดำเนินการจัดตั้งหน่วยอบรมประจำตำบลในวัด	1.40	1.19
10.	ออกจาริกเผยแผ่ธรรมะเคลื่อนที่ไปตามหมู่บ้าน	1.33	1.09
	รวม	1.42	0.76

จากตาราง 7 พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ($\bar{X} = 1.42$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินการจัดสอนหนังสือแก่พระภิกษุและสามเณรในวัด ($\bar{X} = 2.32$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลางและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดวิทยากรให้การอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ ($\bar{X} = 0.82$) ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติน้อย

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส
ในงานการศึกษาณโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ข้อที่ การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาณโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
<u>ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>		
1. จัดอบรมวิชาชีพพระยะลันแก่ชาวบ้านที่อยู่ ณ เขตบริเวณวัด	0.94	1.01
2. ใช้วัดเป็นสถานที่จัดสอนวิชาชีพแก่ชาวบ้าน	1.00	1.00
3. จัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านการเกษตรกรรมให้ แก่ชาวบ้าน	0.94	0.96
4. จัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านช่างอุตสาหกรรม ให้แก่ชาวบ้าน	0.72	0.92
5. จัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านช่างศิลปะหัตถกรรม ให้แก่ชาวบ้าน	0.69	0.90
6. จัดฝึกอบรมความรู้ด้านแพทย์แผนโบราณ	0.72	0.91
7. ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มสนใจวิชาชีพในวัด	0.69	0.94
8. จัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมอาชีพพื้นบ้าน	0.60	0.87
9. จัดฝึกอบรมวิชาชีพพระยะลันให้แก่เยาวชนไม่ได้ศึกษาต่อ	0.69	0.98
10. จัดฝึกอบรมวิชาชีพพระยะลันแก่พระภิกษุและสามเณรในวัด	0.94	1.09
รวม	0.79	0.79

จากตาราง 8 พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพโดยส่วนรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ($\bar{X} = 0.79$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้วัดเป็นสถานที่จัดสอนวิชาชีพแก่ชาวบ้าน ($\bar{X} = 1.00$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมอาชีพพื้นบ้าน ($\bar{X} = 0.60$) ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับไม่ได้ปฏิบัติ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล

ข้อที่	การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
<u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>			
1.	จัดตั้งห้องสมุดเพื่อบริการแก่พระภิกษุและชาวบ้านที่อยู่ในเขตบริเวณของวัด	1.76	1.12
2.	ดำเนินการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านหรือแหล่งความรู้ประจำหมู่บ้าน	1.44	1.18
3.	ในการแสดงธรรมเทศนาได้สอดแทรกความรู้ทั่วไปในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้าน	2.22	0.80
4.	ให้การอบรมเผยแพร่ธรรมะและความรู้ทั่วไปทางเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว	1.42	1.13
5.	ให้การอบรมเผยแพร่ธรรมะผ่านทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์	0.86	1.11
6.	ให้การเผยแพร่ธรรมะและความรู้ทั่วไปโดยอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์หรือนิตยสาร	1.07	1.05
7.	ดำเนินการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นในวัด	0.84	1.04

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่ การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
8. เผยแพร่ความรู้ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกับหน่วยงานราชการ	1.37	1.06
9. แสดงธรรมเทศนาและให้ความรู้ทั่วไปแก่ชาวบ้านทุกวันพระ	2.45	0.74
10. แนะนำเด็กและเยาวชนให้เห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา	1.92	0.99
รวม	1.53	0.71

จากตาราง 9 พบว่าการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลโดยส่วนรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 1.53$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแสดงธรรมเทศนาและให้ความรู้ทั่วไปแก่ชาวบ้านทุกวันพระ ($\bar{X} = 2.45$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการปฏิบัติมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดตั้งศูนย์วัดธรรมท้องถิ่นในวัด ($\bar{X} = 0.84$) ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติงานของ
เจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน

การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน	$\bar{X}$	SD
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	1.42	0.76
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	0.79	0.79
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	1.53	0.71
รวม	1.25	0.68

จากตาราง 10 พบว่าการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ($\bar{X} = 1.25$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ($\bar{X} = 1.53$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ($\bar{X} = 0.79$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติน้อย

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนในภาคคณะสงฆ์ 13 โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามอายุพรรษาที่บวช วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิกศึกษาทางคณะสงฆ์ ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสและที่ตั้งวัดที่ปกครอง ดังรายละเอียดในตาราง 11 - 40

ตาราง 11 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	อายุ 20-40 ปี N = 51		อายุ 41-60 ปี N = 111		อายุ 61 ปีขึ้นไป N = 88		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	3.41	0.33	3.58	0.32	3.45	0.37	5.59*
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.12	0.39	3.33	0.43	3.19	0.38	5.44*
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	3.23	0.37	3.33	0.39	3.28	0.41	1.02
รวม	3.25	0.32	3.41	0.33	3.31	0.33	4.72*

จากตาราง 11 พบว่าเจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกัน ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านพบว่า มี 2 ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการ
ให้ความรู้พื้นฐานและด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพโดยพบว่าเจ้าอาวาสที่มีอายุ 41-60 ปี มีค่า
คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือมีค่า
เฉลี่ยเท่ากับ 3.41 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1.31	0.66	5.59*
ภายในกลุ่ม	247	28.94	0.12	
รวม	249	30.25		

จากตาราง 12 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกัน ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามอายุ

ระดับอายุ	20-40 ปี			61 ปีขึ้นไป		41-60 ปี	
	$\bar{X}$	3.41		3.45		3.58	
20-40 ปี	3.41	-		0.04		0.17*	
61 ปีขึ้นไป	3.45			-		0.13*	
41-60 ปี	3.58					-	

จากตาราง 13 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปีกับอายุ 20-40 ปี และเจ้าอาวาสที่มีอายุ 41-60 ปีกับอายุ 61 ปีขึ้นไป ทั้ง 2 คู่มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนในการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการเพิ่มทุนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1.80	0.90	5.44*
ภายในกลุ่ม	247	40.88	0.17	
รวม	249	42.68		

จากตาราง 14 พบว่าเจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียนด้านการเพิ่มทุนทักษะวิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 15

ตาราง 15 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับคะแนนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามอายุ

ระดับอายุ	$\bar{X}$	20-40 ปี	61 ปีขึ้นไป	41-60 ปี
		3.12	3.19	3.33
20-40 ปี	3.12	-	0.07	0.21*
61 ปีขึ้นไป	3.19		-	0.14*
41-60 ปี	3.33			-

จากตาราง 15 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี กับอายุ 20-40 ปี และเจ้าอาวาสที่มีอายุ 41-60 ปีกับอายุ 61 ปีขึ้นไป ทั้ง 2 คู่มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1.02	0.51	4.72*
ภายในกลุ่ม	247	26.63	0.11	
รวม	249	27.65		

จากตาราง 16 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบ
รายคู่ ดังปรากฏในตาราง 17

ตาราง 17 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามอายุ

ระดับอายุ				
		20-40 ปี	61 ปีขึ้นไป	41-60 ปี
	$\bar{X}$	3.25	3.31	3.41
20-40 ปี	3.25	-	0.06	0.16*
61 ปีขึ้นไป	3.31		-	0.10*
41-60 ปี	3.41			-

จากตาราง 17 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปีกับอายุ 20-40 ปี และเจ้าอาวาสที่มีอายุ 41-60 ปีกับอายุ 61 ปีขึ้นไปทั้ง 2 คู่ มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน
โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามพรรษาที่บวช

ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ที่มีต่องานการศึกษาของ โรงเรียน	ต่ำกว่า 10 พรรษา N = 28		10 - 20 พรรษา N = 74		มากกว่า 20 พรรษา N = 148		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	3.14	0.32	3.56	0.33	3.53	0.33	18.67*
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	2.96	0.33	3.20	0.41	3.31	0.41	9.37*
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	3.02	0.36	3.30	0.39	3.34	0.39	7.97*
รวม	3.04	0.27	3.35	0.31	3.39	0.33	14.60*

จากตาราง 18 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าเจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนในด้าน การให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพและด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าเจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชมากกว่า 20 พรรษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตาราง 19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามพรรษาที่บวช

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	3.97	1.99	18.67*
ภายในกลุ่ม	247	26.28	0.11	
รวม	249	30.25		

จากตาราง 19 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่องาน
การศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 20

ตาราง 20 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามพรรษาที่บวช

พรรษาที่บวช	ต่ำกว่า 10 พรรษา มากกว่า 20 พรรษา 10-20 พรรษา			
	$\bar{X}$	3.14	3.53	3.56
ต่ำกว่า 10 พรรษา	3.14	-	0.39*	0.42*
มากกว่า 20 พรรษา	3.53		-	0.03
10-20 พรรษา	3.56			-

จากตาราง 20 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชมากกว่า 20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษาและเจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวช 10-20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษา ทั้ง 2 คู่ มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามพรรษาที่บวช

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	3.01	1.51	9.37*
ภายในกลุ่ม	247	39.67	0.16	
รวม	249	42.68		

จากตาราง 21 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่างกัน ความคิดเห็นที่มีต่องาน
การศึกษานอกโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 22

ตาราง 22 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามพรรษาที่บวช

		ต่ำกว่า 10 พรรษา 10-20 พรรษา มากกว่า 20 พรรษา		
พรรษาบวช	$\bar{X}$	2.96	3.20	3.31
ต่ำกว่า 10 พรรษา	2.96	-	0.24*	0.35*
10-20 พรรษา	3.20		-	0.11
มากกว่า 20 พรรษา	3.31			-

จากตาราง 22 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวช 10-20 พรรษา กับ ต่ำกว่า 10 พรรษาและเจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชมากกว่า 20 พรรษา กับต่ำกว่า 10 พรรษา ทั้ง 2 คู่มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามพรรษาที่บวช

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.37	1.19	7.97*
ภายในกลุ่ม	247	36.78	0.15	
รวม	249	39.15		

จากตาราง 23 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่างกัน ความคิดเห็นที่มีต่องาน
การศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 24

ตาราง 24 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามพรรษาที่บวช

		ต่ำกว่า 10 พรรษา	10-20 พรรษา	มากกว่า 20 พรรษา
พรรษาบวช	$\bar{X}$	3.02	3.30	3.34
ต่ำกว่า 10 พรรษา	3.02	-	0.28*	0.32*
10-20 พรรษา	3.30		-	0.04
มากกว่า 20 พรรษา	3.34			-

จากตาราง 24 พบว่าเจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวช 10-20 พรรษา กับต่ำกว่า 10 พรรษาและเจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชมากกว่า 20 พรรษา กับต่ำกว่า 10 พรรษา ทั้ง 2 คู่ มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามพรรษาที่บวช

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.92	1.46	14.60*
ภายในกลุ่ม	247	24.72	0.10	
รวม	249	27.64		

จากตาราง 25 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่างกัน ความคิดเห็นที่มีต่องาน
การศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ
เปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 26

ตาราง 26 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามพรรษาที่บวช

		ต่ำกว่า 10 พรรษา	10-20 พรรษา	มากกว่า 20 พรรษา
พรรษาบวช	$\bar{X}$	3.04	3.35	3.39
ต่ำกว่า 10 พรรษา	3.04	-	0.31*	0.35*
10-20 พรรษา	3.35		-	0.04
มากกว่า 20 พรรษา	3.39			-

จากตาราง 26 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวช 10-20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษาและเจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชมากกว่า 20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษา ทั้ง 2 คู่ มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 27 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนโดย
ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

ความคิดเห็นของเจ้า อาวาสที่มีต่องานการ ศึกษาของโรงเรียน	จบชั้น ประถมศึกษา N = 193		จบชั้น มัธยมศึกษา N = 41		จบสูงกว่า มัธยมศึกษา N = 11		อื่น ๆ N = 5		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความ รู้พื้นฐาน	3.50	0.35	3.48	0.35	3.61	0.31	3.42	0.22	0.47
2. ด้านการเพิ่มพูน ทักษะวิชาชีพ	3.22	0.40	3.28	0.46	3.36	0.43	3.22	0.51	0.58
3. ด้านการให้ บริการข่าว สารข้อมูล	3.27	0.39	3.30	0.41	3.56	0.38	3.35	0.27	1.90
รวม	3.33	0.33	3.54	0.37	3.51	0.33	3.33	0.29	1.02

จากตาราง 27 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็น
ที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีทัศนคติในด้านความคิดเห็นที่มีต่อ
งานการศึกษาของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

ตาราง 28 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนโดย
ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวิถีการศึกษาทางคณะสงฆ์

ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ที่มีต่องานการศึกษาออก โรงเรียน	จบนักธรรม N = 212		จบนักธรรม และ เปรียญธรรม N = 38		t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	3.49	0.35	3.54	0.35	-0.78
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.21	0.41	3.36	0.41	-1.97
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	3.27	0.40	3.40	0.36	-1.87
รวม	3.33	0.34	3.43	0.31	-1.83

จากตาราง 28 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวิถีการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีความ
ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนโดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัย
สำคัญทางสถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่มีวิถีการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีทัศนคติในด้านความ
คิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

ตาราง 29 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนโดย
ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวิถีการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม

ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ที่มีต่องานการศึกษานอก โรงเรียน	นักธรรมตรี N = 29		นักธรรมโท N = 44		นักธรรมเอก N = 177		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	3.54	0.39	3.44	0.38	3.50	0.33	0.77
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.18	0.33	3.22	0.43	3.25	0.42	0.47
3. ด้านการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล	3.19	0.42	3.32	0.42	3.30	0.39	0.99
รวม	3.30	0.31	3.33	0.37	3.35	0.33	0.31

จากตาราง 29 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวิถีการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรมต่าง
กันมีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่มีวิถีการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรมต่างกัน มี
ทัศนคติในด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 30 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนโดย
ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลี

ความคิดเห็นของ เจ้าอาวาสที่มีต่อ งานการศึกษานอก โรงเรียน	เปรียญธรรม 3 ประโยค N = 15		เปรียญธรรม 4-6ประโยค N = 23		เปรียญธรรม 7-9ประโยค N = 0		ไม่มีวุฒิ N= 212		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ ความรู้พื้นฐาน	3.57	0.35	3.52	0.36	-	-	3.49	0.35	0.39
2. ด้านการเพิ่มพูน ทักษะวิชาชีพ	3.39	0.33	3.33	0.47	-	-	3.21	0.41	2.03
3. ด้านการให้ บริการข่าว สารข้อมูล	3.43	0.31	3.38	0.40	-	-	3.27	0.40	1.83
รวม	3.46	0.25	3.41	0.34	-	-	3.33	0.34	1.79

จากตาราง 30 พบว่าเจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีต่างกันมี
ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีต่างกันมีทัศนคติ
ในด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 31 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนโดย
ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในด้านต่างของเจ้าอาวาส

ความคิดเห็นของเจ้า อาวาสที่มีต่องานการ ศึกษาของโรงเรียน	ต่ำกว่า 10พรรษา N = 97		10-20พรรษา N = 79		มากกว่า 20พรรษา N = 74		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความ รู้พื้นฐาน	3.40	0.36	3.57	0.32	3.55	0.33	6.79*
2. ด้านการเพิ่มพูน ทักษะวิชาชีพ	3.11	0.40	3.28	0.40	3.35	0.40	8.06*
3. ด้านการให้บริการ ข่าวสารข้อมูล	3.21	0.38	3.31	0.43	3.37	0.37	3.84*
รวม	3.24	0.32	3.39	0.32	3.42	0.33	7.97*

จากตาราง 31 พบว่าเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ด้านต่างของเจ้าอาวาสต่างกันมีความ
ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์
ด้านต่างของเจ้าอาวาสต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนในด้านกาให้ความ
ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ด้านต่างของเจ้าอาวาส
มากกว่า 20 พรรษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็น ที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน
ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42

ตาราง 32 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1.58	0.79	6.79*
ภายในกลุ่ม	247	28.67	0.12	
รวม	249	30.25		

จากตาราง 32 พบว่าเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกันมีความ
ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 33

ตาราง 33 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มี
ต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ใน
ตำแหน่งเจ้าอาวาส

ต่ำกว่า 10พรรษา มากกว่า 20พรรษา 10-20 พรรษา				
ประสบการณ์ในตำแหน่ง เจ้าอาวาส	$\bar{X}$	3.40	3.55	3.57
ต่ำกว่า 10 พรรษา	3.40	-	0.15*	0.17*
มากกว่า 20 พรรษา	3.55		-	0.02
10-20 พรรษา	3.57			-

จากตาราง 33 พบว่าเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสมากกว่า
20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษา และเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส
10-20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษา ทั้ง 2 คู่ มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออก
โรงเรียน ในด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน
คู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 34 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.62	1.31	8.06*
ภายในกลุ่ม	247	40.07	0.16	
รวม	249	42.69		

จากตาราง 34 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกัน
มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 35

ตาราง 35 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์
ตำแหน่งเจ้าอาวาส

		ต่ำกว่า 10 พรรษา	10-20 พรรษา	มากกว่า 20 พรรษา
ประสบการณ์ในตำแหน่ง				
เจ้าอาวาส	$\bar{X}$	3.11	3.28	3.35
ต่ำกว่า 10 พรรษา	3.11	-	0.17*	0.24*
10-20 พรรษา	3.28		-	0.07
มากกว่า 20 พรรษา	3.35			-

จากตาราง 35 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส 10-20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษา และเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส มากกว่า 20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษา ทั้ง 2 คู่ มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน
ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง
เจ้าอาวาส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1.18	0.59	3.84*
ภายในกลุ่ม	247	37.98	0.15	
รวม	249	39.16		

จากตาราง 36 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกัน
มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการบริการข่าวสารข้อมูลแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ดังปรากฏในตาราง 37

ตาราง 37 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามประสบการณ์ใน
ตำแหน่งเจ้าอาวาส

		ต่ำกว่า 10พรรษา	10-20พรรษา	มากกว่า 20พรรษา
ประสบการณ์ตำแหน่ง เจ้าอาวาส				
	$\bar{X}$	3.21	3.31	3.37
ต่ำกว่า 10 พรรษา	3.21	-	0.10	0.16*
10-20 พรรษา	3.31		-	0.06
มากกว่า 20 พรรษา	3.37			-

จากตาราง 37 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสมากกว่า
20 พรรษา กับต่ำกว่า 10 พรรษา มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ใน
ด้านการบริการข่าวสารข้อมูลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 38 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
นอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	1.68	0.84	7.97*
ภายในกลุ่ม	247	25.97	0.11	
รวม	249	27.65		

จากตาราง 38 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกัน
มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 39

ตาราง 39 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส

ต่ำกว่า 10 พรรษา 10-20 พรรษา มากกว่า 20 พรรษา				
ประสบการณ์ในตำแหน่ง เจ้าอาวาส	$\bar{x}$	3.24	3.39	3.42
ต่ำกว่า 10 พรรษา	3.24	-	0.15*	0.18*
10-20 พรรษา	3.39		-	0.03
มากกว่า 20 พรรษา	3.42			-

จากตาราง 39 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส 10-20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษาและเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส มากกว่า 20พรรษากับต่ำกว่า10 พรรษา ทั้ง 2 คู่ มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนโดย ส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ

ตาราง 40 เปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน
โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานที่ตั้งวัดที่ปกครอง

ความคิดเห็นของเจ้าอาวาส ที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	ในเขตเทศบาล /สุขาภิบาล N=86		นอกเขตเทศบาล /สุขาภิบาล N=164		t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	3.54	0.36	3.47	0.34	1.58
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.25	0.43	3.23	0.41	0.27
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	3.29	0.40	3.29	0.33	-0.01
รวม	3.36	0.34	3.33	0.33	0.66

จากตาราง 40 พบว่า เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดที่ตั้งอยู่เขตต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดที่ตั้งอยู่เขตต่างกัน มีทัศนคติในด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนในภาคคณะสงฆ์ 13 โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพและด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามอายุ พรรษาที่บวช วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสและสถานที่ตั้งวัดที่ปกครอง ดังรายละเอียดในตาราง 41 - 61

ตาราง 41 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน	อายุ 20-40 ปี N = 51		อายุ 41-60 ปี N = 111		อายุ 61 ปีขึ้นไป N = 88		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	1.31	0.82	1.49	0.75	1.40	0.72	0.98
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	0.85	0.85	0.88	0.84	0.66	0.68	2.09
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	1.50	0.76	1.59	0.72	1.49	0.66	0.54
รวม	1.22	0.76	1.32	0.70	1.18	0.59	1.03

จากตาราง 41 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกัน การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส
งานงานการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ นั่นคือเจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียน
ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 42 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนโดย
ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามพรรษาที่บวช

การปฏิบัติงานของ เจ้าอาวาสในงาน การศึกษาของ โรงเรียน	ต่ำกว่า 10 พรรษา N = 28		10-20 พรรษา N = 74		มากกว่า 20 พรรษา N = 148		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้ พื้นฐาน	1.21	0.87	1.34	0.76	1.51	0.73	2.55
2. ด้านการเพิ่มพูน ทักษะวิชาชีพ	0.78	0.78	0.79	0.84	0.80	0.77	0.01
3. ด้านการให้บริการ ข่าวสารข้อมูล	1.41	0.85	1.51	0.68	1.57	0.69	0.69
รวม	1.41	0.85	1.51	0.68	1.57	0.69	0.80

จากตาราง 42 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่างกัน การปฏิบัติงานของ
เจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัย
สำคัญทางสถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่างกันมีทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษาของ
โรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

ตาราง 43 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน
โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษานอก โรงเรียน	จบชั้น ประถมศึกษา N = 193		จบชั้น มัธยมศึกษา N = 41		จบสูงกว่า มัธยมศึกษา N = 11		อื่น ๆ N = 5		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	1.44	0.74	1.40	0.84	1.34	0.81	1.18	0.94	0.25
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะ วิชาชีพ	0.82	0.79	0.85	0.86	0.34	0.31	0.28	0.57	2.10
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	1.54	0.69	1.56	0.78	1.51	0.62	1.12	0.83	0.60
รวม	1.27	0.67	1.27	0.77	1.06	0.52	0.86	0.77	0.89

จากตาราง 43 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกันมีทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

ตาราง 44 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน
โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์

การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสใน งานการศึกษานอกโรงเรียน	จบมัธยมศึกษา		จบมัธยมศึกษา และปริญญาตรี		t
	N = 212		N = 38		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	1.37	0.73	1.72	0.88	-2.69
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	0.81	0.78	0.67	0.84	1.01
3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	1.48	0.68	1.82	0.80	-2.76
รวม	1.22	0.66	1.41	0.76	-1.55

จากตาราง 44 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่างกัน การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่างกันไม่มีทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

ตาราง 45 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน
โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม

การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษานอกโรงเรียน	นักธรรมตรี N = 29		นักธรรมโท N = 44		นักธรรมเอก N = 177		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	1.10	0.69	1.42	0.72	1.48	0.77	3.19*
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	0.60	0.67	0.90	0.84	0.80	0.80	1.25
3. ด้านให้บริการข่าวสารข้อมูล	1.29	0.66	1.55	0.70	1.57	0.71	1.99
รวม	1.00	0.60	1.29	0.70	1.28	0.68	2.34*

จากตาราง 45 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรมต่างกัน การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรมต่างกัน การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าเจ้าอาวาสที่จบนักธรรมโท ค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับที่ปฏิบัติ น้อย คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.29

ตาราง 46 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จานแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	3.62	1.81	3.19*
ภายในกลุ่ม	247	139.82	0.57	
รวม	249	143.44		

จากตาราง 46 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรมต่างกันมี
การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ดังปรากฏในตาราง 47

ตาราง 47 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำนวนตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม

		นักธรรมตรี	นักธรรมโท	นักธรรมเอก
วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ แผนกธรรม	$\bar{X}$	1.10	1.42	1.48
นักธรรมตรี	1.10	-	0.32	0.38*
นักธรรมโท	1.42		-	0.06
นักธรรมเอก	1.48			-

จากตาราง 47 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ ที่จบนักธรรมเอก กับนักธรรมตรี มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 48 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.13	1.06	2.34*
ภายในกลุ่ม	247	112.47	0.46	
รวม	249	114.60		

จากตาราง 48 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรมต่างกัน มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 49

ตาราง 49 การเปรียบเทียบรายคู่ สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสใน
งานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม

		นักธรรมตรี	นักธรรมเอก	นักธรรมโท
วุฒิการศึกษาคณะสงฆ์แผนกธรรม	$\bar{X}$	1.00	1.28	1.29
นักธรรมตรี	1.00	-	0.28*	0.29*
นักธรรมเอก	1.28		-	0.01
นักธรรมโท	1.29			-

จากตาราง 49 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ที่จบนักธรรมเอก
กับจบนักธรรมตรีและที่จบนักธรรมโทกับนักธรรมตรี มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน
โดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 50 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน
โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางสงฆ์แผนกบาลีธรรม

การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษานอก โรงเรียน	เปรียญ 3 ประโยค N = 15		เปรียญ 4-6 ประโยค N = 23		เปรียญ 7-9 ประโยค N = 0		ไม่มีวุฒิ N = 212		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้ พื้นฐาน	1.42	0.98	1.92	0.76	-	-	1.37	0.73	5.71*
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะ วิชาชีพ	0.77	0.90	0.61	0.82	-	-	0.81	0.78	0.70
3. ด้านการให้บริการข่าว สารข้อมูล	1.69	0.92	1.91	0.72	-	-	1.48	0.68	4.27*
รวม	1.29	0.88	1.48	0.68	-	-	1.22	0.66	1.54

จากตาราง 50 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม
ต่างกัน การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมแตกต่าง
กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษา
ทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรมต่างกันการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน

ในการให้ความรู้พื้นฐาน และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าเจ้าอาวาสที่จบปริญญาธรรม 4-6 ประโยค มีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.48

ตาราง 51 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	6.34	3.17	5.71*
ภายในกลุ่ม	247	137.10	0.56	
รวม	249	143.44		

จากตาราง 51 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรมต่างกัน มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 52

ตาราง 52 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ตามแนวทางการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม

ไม่มีวุฒิ เปรียญ 3 ประโยค เปรียญ 4-6 ประโยค				
วุฒิการศึกษาของคณะสงฆ์ แผนกบาลีธรรม	$\bar{X}$	1.37	1.42	1.92
ไม่มีวุฒิ	1.37	-	0.05	0.55*
เปรียญ 3 ประโยค	1.42		-	0.50*
เปรียญ 4-6 ประโยค	1.92			-

จากตาราง 52 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรมที่จบ เปรียญธรรม 4-6 ประโยค กับเจ้าอาวาสที่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรมและเจ้าอาวาสที่จบวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์เปรียญธรรม 4-6 ประโยคกับจบเปรียญธรรม 3 ประโยค ทั้ง 2 คู่ มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 53 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์
แผนกบาลีธรรม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	4.14	2.07	4.27*
ภายในกลุ่ม	247	119.80	0.49	
รวม	249	123.94		

จากตาราง 53 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรมต่าง
กัน มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 54

ตาราง 54 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสใน
งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามวุฒิการศึกษา
ทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม

		วุฒิการศึกษา		
		เปรียบเทียบ 3 ประโยค		
		เปรียบเทียบ 4-6 ประโยค		
วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์				
แผนกบาลีธรรม	$\bar{X}$	1.48	1.69	1.91
ไม่มีวุฒิ	1.48	-	0.21	0.43*
เปรียญ 3 ประโยค	1.69		-	0.22
เปรียญ 4-6 ประโยค	1.91			-

จากตาราง 54 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ที่จบเปรียญ 4-6 ประโยคกับเจ้าอาวาสที่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรมมีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 55 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน
โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส

การปฏิบัติงานของ เจ้าอาวาสในงาน การศึกษาของ โรงเรียน	ต่ำกว่า 10 พรรษา N = 97		10-20 พรรษา N = 79		มากกว่า 20 พรรษา N = 74		F
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความ รู้พื้นฐาน	1.29	0.81	1.44	0.67	1.58	0.77	2.94*
2. ด้านการเพิ่มพูน ทักษะวิชาชีพ	0.79	0.92	0.81	0.71	0.79	0.70	0.26
3. ด้านการให้บริการ ข่าวสารข้อมูล	1.42	0.78	1.60	0.60	1.61	0.70	2.23
รวม	1.17	0.78	1.28	0.56	1.33	0.65	1.30

จากตาราง 55 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกัน การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกันการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยพบว่าเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ใน

ตำแหน่งเจ้าอาวาสมากกว่า 20 พรรษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.33

ตาราง 56 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	3.33	1.67	2.94*
ภายในกลุ่ม	247	140.11	0.57	
รวม	249	143.44		

จากตาราง 56 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกัน มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ดังปรากฏในตาราง 57

ตาราง 57 การเปรียบเทียบรายคู่สำหรับคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสใน
งานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ใน
ตำแหน่งเจ้าอาวาส

		ต่ำกว่า 10 พรรษา 10-20 พรรษา มากกว่า 20 พรรษา		
ประสบการณ์ในตำแหน่ง เจ้าอาวาส	$\bar{x}$	1.29	1.44	1.58
ต่ำกว่า 10 พรรษา	1.29	-	0.15	0.29*
10-20 พรรษา	1.44		-	0.14
มากกว่า 20 พรรษา	1.58			-

จากตาราง 57 พบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสมากกว่า 20 พรรษากับต่ำกว่า 10 พรรษา มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นแตกต่างกันอย่างไม่
มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 58 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียน โดย
ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามที่ตั้งวัดที่ปกครอง

การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในงานการศึกษาของโรงเรียน	ในเขตเทศบาล /สุขาภิบาล N=86		นอกเขตเทศบาล /สุขาภิบาล N=164		t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	1.53	0.77	1.37	0.74	1.57
2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	0.71	0.70	0.84	0.84	-1.25
3. ด้านการบริการข่าวสารข้อมูล	1.60	0.74	1.50	0.69	1.11
รวม	1.28	0.64	1.24	0.70	0.48

จากตาราง 58 พบว่า เจ้าอาวาสวัดที่ปกครองวัดที่ตั้งอยู่ในเขตต่างกันมีการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดที่อยู่ในเขตต่างกันมีทัศนคติในการปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาส
ที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนจากคำถามปลายเปิด

ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสที่มีต่องาน
การศึกษาของโรงเรียน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะ
วิชาชีพและด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียด
ในตาราง 59 - 61

ตาราง 59 ความถี่และร้อยละของความรู้ความเข้าใจของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษา
ของโรงเรียน

ความรู้ความเข้าใจของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
<u>1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>		
1.1 การศึกษาของโรงเรียนทำให้คุณภาพชีวิตชาวบ้านดีขึ้น	31	37.80
1.2 การที่ชาวบ้านอ่านออกเขียนได้ทำให้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น	27	32.93
1.3 การศึกษาของโรงเรียนทำให้ชาวบ้านได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่อง	24	29.27
รวม	82	100.00
<u>2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>		
2.1 สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น	20	34.48
2.2 ชาวบ้านสามารถประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ	18	31.03
2.3 ทำให้เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น	7	12.08

ตาราง 59 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
2.4 ทำให้เศรษฐกิจชุมชนเรียนานหมู่บ้าน ค้าปลาคี๋ยงขึ้น	7	12.08
2.5 ช่วยลดปัญหาการย้ายถิ่นเข้าเมืองของประชาชน	6	10.34
รวม	58	100.00
<u>3.ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>		
3.1 ทำให้เกิดการศึกษาอย่างต่อเนื่องแก่ชาวบ้าน	19	37.25
3.2 ทำให้ชาวบ้านสามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลได้ทันต่อเหตุการณ์	13	25.49
3.3 ชาวบ้านได้นำเอาข่าวสาร และความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	12	23.53
3.4 ชาวบ้านได้นับการฝึกทบทวนการอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่องลด ปัญหาการรู้หนังสือ	7	17.73
รวม	51	100.00

จากตาราง 59 พบว่า ความรู้ความเข้าใจของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน เจ้าอาวาสมีความเข้าใจว่าการศึกษา
นอกโรงเรียนทำให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น มีความถี่มากที่สุด คิดเป็น
ร้อยละ 37.80 รองลงมา คือ การที่ชาวบ้านอ่านออกเขียนได้ทำให้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น
ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพเจ้าอาวาสเข้าใจในเรื่องการทำให้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

สูงขึ้น มีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.48 รองลงมาคือ ชาวบ้านสามารถประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ คิดเป็นร้อยละ 31.03 และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล เจ้าอาวาสเข้าใจว่าทำให้เกิดการศึกษาย่างต่อเนื่องแก่ชาวบ้าน มีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.25 รองลงมาได้แก่ ทำให้ชาวบ้านสามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลได้ทันต่อเหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 25.49

ตาราง 60 ความถี่และร้อยละของปัญหาและอุปสรรคของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
<u>1.ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>		
1.1 บุคลากรของวัดยังขาดความรู้ความสามารถ	11	25.00
1.2 ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน	10	22.73
1.3 ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	7	15.90
1.4 ชาวบ้านมีค่านิยมที่ผิดต่อการได้รับการศึกษาต่อของเด็กและเยาวชน	5	11.36
1.5 ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง	4	9.09
1.6 ชาวบ้านยังขาดความสนใจอย่างแท้จริง	4	9.09
1.7 การดำเนินงานไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน	3	6.82
รวม	44	100.00
<u>2.ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>		
2.1 ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	9	25.71

ตาราง 60 (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
2.2 ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ	8	22.86
2.3 ขาดวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงาน	7	20.00
2.4 ประชาชนยังขาดความสนใจอย่างแท้จริง	5	14.29
2.5 การดำเนินงานยังไม่เพียงพอกับความต้องการ	4	11.43
2.6 ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	2	5.71
รวม	35	100.00
<u>3.ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>		
3.1 ขาดวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงาน	11	33.33
3.2 ขาดการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	10	30.30
3.3 ชาวบ้านยังขาดความสนใจอย่างแท้จริง	5	15.15
3.4 การรับรู้ข่าวสารยังล่าช้าในท้องถิ่นต่างไกล	5	15.15
3.5 ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง	2	6.06
รวม	33	100.00

จากตาราง 60 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน เจ้าอาวาสพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเรื่อง บุคลากรของวัดยังขาดความรู้ความสามารถ มีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมา คือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 22.73 ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ เจ้าอาวาสพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเรื่องขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.71 รองลงมาคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 22.86 และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล เจ้าอาวาสประสบปัญหาและอุปสรรคในเรื่องขาดวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินงาน มีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาเรื่องขาดการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 30.30

ตาราง 61 ความถี่และร้อยละข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
1.ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน		
1.1 ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	21	44.68
1.2 ประชาชนควรได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาของโรงเรียน	10	21.28
1.3 ควรให้การอบรมแก่บุคลากรของวัดให้มีความรู้ความสามารถ	9	19.15
1.4 ควรเน้นความรู้ด้านคุณธรรมแก่ผู้เรียนการศึกษาของโรงเรียน	7	14.89
รวม	47	100.00

ตาราง 61 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
2.ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ		
2.1 ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	20	48.78
2.2 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ถึงความสำคัญของการฝึกวิชาชีพ	9	21.95
2.3 จัดอบรมให้บุคลากรของวัดมีความรู้ความสามารถ	8	19.51
2.4 ควรให้มีการติดตามประเมินผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2	4.88
2.5 ควรจัดตั้งศูนย์ศิลปหัตถกรรมและศูนย์ฝึกวิชาชีพในวัด	2	4.88
รวม	41	100.00
3.ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล		
3.1 หน่วยงานราชการควรให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ	20	45.45
3.2 สนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์ข่าวสารข้อมูลประจำท้องถิ่น	19	43.18
3.3 ควรจัดอบรมพระสังฆาธิการให้เห็นความสำคัญของบทบาทของวัดในการให้บริการข่าวสารข้อมูล	3	6.82
3.4 ควรมีการจัดการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับวัดในเรื่องข่าวสารข้อมูลให้เกิดประสิทธิภาพ	2	4.55
รวม	44	100.00

จากตาราง 61 ข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการทำให้ความรู้พื้นฐาน เจ้าอาวาสมีข้อเสนอแนะในเรื่องควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.68 และรองลงมา คือ ประชาชนควรได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการศึกษานอกโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 21.80 ด้านการเพิ่มทุนทักษะวิชาชีพ เจ้าอาวาสให้ข้อเสนอแนะว่าควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.75 รองลงมา คือ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ถึงความสำคัญของการฝึกวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 21.95 ด้านการบริการข่าวสารข้อมูล เจ้าอาวาสมีข้อเสนอแนะในเรื่องให้หน่วยงานราชการควรให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณมีความถี่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมาเป็นให้จัดตั้งวัดเป็นศูนย์ข่าวสารข้อมูลประจำท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 43.18

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน
จำแนกตามอายุ พรรษาที่บวช วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ ประสบการณ์
ในตำแหน่งเจ้าอาวาส และที่ตั้งวัดที่ปกครอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลจากการศึกษาจะทำให้เข้าใจถึงทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้การสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของเจ้าอาวาสให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน
2. ผลจากการศึกษาเป็นข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการศาสนา กรมการศึกษานอกโรงเรียน มหาเถรสมาคม องค์การและหน่วยงานในการพัฒนาท้องถิ่น ทราบถึงปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส เพื่อเป็นแนวทางให้การสนับสนุนและช่วยแก้ปัญหา ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนและเป็นผลดีในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และสังคมได้พัฒนามากยิ่งขึ้น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกัน
2. เจ้าอาวาสที่มีพรรษาที่บวชต่างกันมีทัศนคติที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกัน
3. เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกันมีทัศนคติที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกัน
4. เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่างกันมีทัศนคติที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกัน
5. เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในด้านงาน เจ้าอาวาสต่างกันมีทัศนคติที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกัน
6. เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดในเขตที่ตั้งต่างกันมีทัศนคติที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าอาวาสที่ปกครองวัดซึ่งอยู่ในเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 คือ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด จำนวนทั้งสิ้น 839 รูป
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นจากรายชื่อวัดในทุกราบของจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน่ ให้ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้จำนวนเจ้าอาวาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 271 รูป

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวัดทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน โดยวัดความคิดเห็นและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษาออกโรงเรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และการให้บริการข่าวสารข้อมูล แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของเจ้าอาวาสเกี่ยวกับอายุ พรรษาที่บวช วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส ที่ตั้งวัด ประเภทวัด และจำนวนพระภิกษุสามเณรในวัด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ วัดค่าความคิดเห็นใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำนวนด้านละ 12 ข้อ รวม 36 ข้อ ซึ่งวัดค่าความเชื่อมั่นได้ที่ระดับ 0.87

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนของเจ้าอาวาส โดยตั้งเกณฑ์การปฏิบัติเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ วัดค่าการปฏิบัติงานใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำนวนด้านละ 10 ข้อ รวม 30 ข้อ ซึ่งวัดระดับความเชื่อมั่นได้ที่ระดับ 0.94

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดในเรื่องความรู้ความเข้าใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในงานการศึกษาออกโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอหนังสือ

รับรองถึงอธิบดีกรมการศาสนา เพื่อรับรองการจัดเก็บข้อมูลจากเจ้าอาวาสวัดเขตปกครองภาคละสงฆ์ 13 และผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามถึงเจ้าอาวาสวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยไปรษณีย์ลงทะเบียน ระหว่างเดือน 20 กรกฎาคม - 5 กันยายน 2535 เพื่อให้เจ้าอาวาสตอบแบบสอบถามและส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 250 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.92 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อหาค่าสถิติดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพส่วนตัว ความคิดเห็น และการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลใช้ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นและการปฏิบัติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกจากเจ้าอาวาสที่มีอายุ พรรษาที่บวช วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส ที่ตั้งวัดที่ปกครอง โดยใช้การทดสอบค่า t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนใช้ค่า F-test ตามจำนวนกลุ่มตัวแปรอิสระ และทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของนิวแมน-คูเอลส์ (Newman-Kuels Method)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. ทศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคละแวกสงฆ์ 13 จำนวน 250 รูป มีความคิดเห็นต่องานการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ส่วนการปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียนของเจ้าอาวาสโดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับการปฏิบัติจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน เจ้าอาวาสมีความคิดเห็นในด้านนี้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}=3.50$) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.77$) คือ ชาวบ้านในชนบทมีโอกาสได้รับการศึกษาให้สามารถอ่านออกเขียนได้และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.92$) คือ การจัดโครงการคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้านเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ไม่ใช่ภารกิจของพระสงฆ์ ส่วนการปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียนของเจ้าอาวาสในด้านนี้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ($\bar{X}=1.42$) ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=2.32$) คือ ดำเนินการจัดสอนหนังสือแก่พระภิกษุสามเณรในวัด และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=0.82$) คือ การจัดวิทยากรให้การอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ

1.2 ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ เจ้าอาวาสมีความคิดเห็นในด้านนี้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{X}=3.24$) ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=3.54$) คือ ชาวบ้านได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพทำให้เกิดผลดีต่อหมู่บ้านและข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.93$)

คือ วัดสามารถจัดเป็นที่ตั้งของธนาคารประจำหมู่บ้านได้ ส่วนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในด้านนี้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ($\bar{x}=0.79$) ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=1.00$) คือ การใช้วัดเป็นสถานที่ในการจัดสอนวิชาชีพแก่ชาวบ้าน และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}=0.60$) คือ จัดตั้งกลุ่มกิจกรรมอาชีพพื้นบ้าน

1.3 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล เจ้าอาวาสมีความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x}=3.29$) ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=3.58$) คือ วันสำคัญทางพุทธศาสนาวัดควรจัดเผยแพร่ความรู้แก่ชาวบ้านด้วย และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.88$) คือ การเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการนำเชื่การกิจของพระสงฆ์ที่ควรปฏิบัติ ส่วนการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในด้านนี้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=1.53$) ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=2.45$) คือ แสดงธรรมเทศนาและให้ความรู้ทั่วไปแก่ชาวบ้านทุกวันพระ และข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}=0.84$) คือ จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นในวัด

2. เปรียบเทียบทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาโรงเรียน จำแนกตาม

ตัวแปร

2.1 อายุ เจ้าอาวาสในเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีอายุ 20-40 ปี 41-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่องานการศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุ 41-60 ปีมีความคิดเห็นด้านการให้ความรู้พื้นฐานและด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพแตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีอายุ 20-40 ปีและ 61 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนความคิดเห็นด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีอายุ 20-40 ปี 41-60 ปีและ 61 ปีขึ้นไปโดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

2.2 พรรษาที่บวช เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีพรรษาบวชต่ำกว่า 10 พรรษา 10-20 พรรษาและมากกว่า 20 พรรษา มีความคิดเห็นต่องานการศึกษา นอกโรงเรียน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวช 10-20 พรรษาและมากกว่า 20 พรรษา มีความคิดเห็นด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพและด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลแตกต่างจาก เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่ำกว่า 10 พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวชต่ำกว่า 10 พรรษา 10-20 พรรษา และมากกว่า 20 พรรษา โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

2.3 วุฒิการศึกษาสายสามัญ เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกันมีความคิดเห็นและการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

2.4 วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่างกันมีความคิดเห็นและการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

2.5 ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่ำกว่า 10 พรรษา 10-20 พรรษา และมากกว่า 20 พรรษา มีความคิดเห็นต่องานการศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่ง 10-20 พรรษา และมากกว่า 20 พรรษามีความคิดเห็นด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า

10 พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่ำกว่า 10 พรรษา 10-20 พรรษา และมากกว่า 20 พรรษา โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งมากกว่า 20 พรรษา มีการปฏิบัติงานในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5

2.6 ที่ตั้งวัดที่ปกครอง เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคละสงฆ์ 13 ที่ปกครองวัดที่มีที่ตั้งต่างกัน มีความคิดเห็นและการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6

อภิปรายผล

1.ทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคละสงฆ์ 13 มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 3.34$) ทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์ที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสนั้นเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการเป็นผู้นำของชุมชนโดยเฉพาะในสังคมชนบท หน้าที่ของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานกิจการของวัด ตามมาตรา37(1)แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 กำหนดว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่สนับสนุนเรื่องการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรและประชาชนที่อยู่ในวัดและรอบวัด และจัดให้การศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนในท้องถิ่นที่วัดตั้งอยู่ (ชาเลื่อง วุฒิจันทร์. ม.ป.ป.: 40-41) ซึ่งพระเทพเวที (2534 : 19) กล่าวว่า วัดได้เบี่ยงบทบาทมาเป็นผู้นำที่ให้ออกาส

แก่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาอีกบทบาทหนึ่ง คือ การให้การศึกษานอกระบบ เช่น การเทศน์ การทำบุญ งานพิธีต่างๆนี้เป็นการศึกษาแก่ประชาชนทั้งสิ้น พระสงฆ์ควรรับบทบาทเป็นผู้นำให้การศึกษานอกโรงเรียนซึ่งจะทำให้เกิดการศึกษาลดข้อผิดพลาด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เจ้าอาวาสมีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานเป็นด้านที่เห็นด้วยมากที่สุด อยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 3.50$) ทั้งนี้เป็นเพราะ การให้ความรู้พื้นฐานแก่ประชาชนในเรื่องการให้การศึกษและการให้ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของบทบาทของเจ้าอาวาสในการดำเนินกิจการทางการศาสนา เช่น การจัดพิธีกรรมทางศาสนา การเทศนาธรรมในวันธรรมสวนะ การบรรยายธรรม เปิดโรงเรียนสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เปิดสอนธรรมะแก่เยาวชนภาคฤดูร้อน อบรมศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยแก่เยาวชน เป็นต้น (พระเทพวิมลโมลี. ม.ป.ป.: 90-91) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม (2519 : 103-105) ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมพบว่า บทบาทด้านการให้การศึกษาศาสนาพระสงฆ์มีบทบาทด้านการช่วยสอนหนังสือ เผยแพร่ธรรม ช่วยพัฒนาวัด โรงเรียนและชุมชน

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 มีทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมพบว่า เจ้าอาวาสมีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ($\bar{x} = 1.25$) ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันบทบาทการให้การศึกษแก่ประชาชนโดยตรงของพระสงฆ์ในสังคมไทยได้ลดบทบาทลงหลังจากการปฏิรูปการศึกษาโดยการจัดการศึกษาตามแบบอารยธรรมตะวันตก และมีหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนโดยตรง ฉะนั้นการให้การศึกษาศาสนาของพระสงฆ์จึงเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งพระเทพเวที (2531 : 172) กล่าวว่า พระสงฆ์ได้เปลี่ยนบทบาทการให้การศึกษแก่ชาวบ้านมาเป็นการศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาไม่เป็นทางการ ลักษณะเป็นผู้ประสานงานและให้การสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศลย์ ตั้งใจ (2533 : 106-107) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในงานการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดชัยภูมิพบว่า รูปแบบและการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชน

มีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่ต่ำ ลักษณะของการมีส่วนร่วมในการให้การศึกษานอกโรงเรียนโดยให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆมากกว่าเป็นผู้ดำเนินการเอง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เจ้าอาวาสมีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.53$) และด้านที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 0.79$) ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการให้ความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น การเป็นวิทยากร สนับสนุนด้านการเงิน อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ เป็นต้น การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนที่ปฏิบัติได้ดี คือ ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล เพราะสามารถนำความรู้ต่างๆ สอดแทรกไปกับการปฏิบัติกิจทางศาสนาได้ เช่น ในการเทศนาธรรมในวันธรรมสวนะ บรรยายธรรมแก่ประชาชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา สอนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล อัครโสภณ (2526 : บทคัดย่อ) พบว่า ความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ในเรื่องประชากรศึกษา สามารถสอดแทรกในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของเจ้าอาวาสได้ ส่วนการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพมีระดับการปฏิบัติที่น้อย นั้นอาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสและบุคลากรของวัดยังขาดความรู้ความสามารถในเรื่องการฝึกฝนวิชาชีพเฉพาะด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โดจิ โนสุ (2530 : 127-130) ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดสงขลา พบว่า บทบาทที่พระสงฆ์ปฏิบัติจริงมากที่สุดต่อการพัฒนาสังคม ด้านการศึกษา คือ การอบรมให้ความรู้ด้านพุทธศาสนาและศีลธรรมแก่ประชาชน ส่วนบทบาทการให้ความรู้ฝีมือในการประกอบอาชีพพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในด้านนี้น้อย เนื่องจากพระสงฆ์มีความรู้ด้านวิชาชีพน้อยและนอกจากนี้สถานศึกษาที่เปิดสอนวิชาชีพอยู่หลายแห่ง

1.1 ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน

เจ้าอาวาสเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องาน การศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐาน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 3.50$) ทั้งนี้เพราะเป็นบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสส่วนหนึ่งในการดำเนินงานกิจการ ของวัด ได้แก่ การดำเนินการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรและประชาชน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.77$) คือ การให้ความรู้พื้นฐานแก่ชาวบ้านในชนบทมีโอกาสดำเนินการศึกษาสามารถอ่านออกเขียนได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการให้ความรู้พื้นฐาน โดยเฉพาะการให้การศึกษาแก่ชาวบ้านจนสามารถอ่านออกเขียนได้ เป็นบทบาทหน้าที่ของ เจ้าอาวาสในฐานะผู้นำท้องถิ่นที่จะให้การสนับสนุนการให้การศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่ในเขต บริการของวัด ดังที่ สุวัชร ศิลปอนันต์ (2534 : 15) กล่าวถึงบทบาทพระภิกษุสงฆ์ในการ จัดการศึกษานอกโรงเรียน ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้ความรู้พื้นฐานว่า พระภิกษุควรมี บทบาท ชีวชนชาวบ้านที่ไม่รู้หนังสือมารวมกลุ่มกันเรียนหนังสือให้สามารถอ่านออกเขียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เพ็งอุดม (2535 : 86) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในด้านการศึกษา พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชนในทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านการศึกษานอกโรงเรียน คือ ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้หนังสือของประชาชน

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.92$) คือ การจัดโครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้านเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการไม่ใช่ภารกิจของพระสงฆ์ เนื่องจากเจ้าอาวาสส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เจ้าอาวาสในฐานะผู้นำของชุมชนควรจะมีบทบาทเป็น เป็นผู้ให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานที่ดำเนินการ เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชุมชน จะถือว่าเป็นงานของหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการฝ่ายเดียวไม่ ได้ ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนนอกจากหน่วยงานของรัฐแล้ว พบว่า บ้าน วัด และ โรงเรียนมีความสัมพันธ์กันและพระสงฆ์ยังเป็นแกนนำในการให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาอีก ด้วย ดังที่ พระราชสีมาภรณ์ (2534 : 19) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มีจุดมุ่งหมาย คือ การพัฒนาร่างกายจิตใจและสมอง ซึ่งจะต้องทำพร้อมกันในทุกด้านไม่มุ่ง

อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ วัดเอาส่วนหนึ่งได้แก่การพัฒนาจิตใจ โรงเรียนพัฒนาสมอง และบ้านพัฒนาด้านร่างกาย ทั้งหมดไม่สามารถแยกกันได้

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 มีทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษา นอกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน โดยส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติน้อย ($\bar{X} = 1.42$) ทั้งนี้เนื่องจากว่าปัจจุบันบทบาทการให้ความรู้แก่ประชาชนโดยตรงได้ลดบทบาทลง เนื่องจากมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นผู้จัดการศึกษาแก่ประชาชนโดยเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียน ดังที่ พระเทพเวที (2531 : 172) กล่าวว่า แม้วัดจะเลิกให้การศึกษแก่นักเรียนแล้ว วัดยังให้การศึกษแก่ชาวบ้านอยู่ โดยเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Nonformal Education) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เพ็งอุดม (2535 : 85-86) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในด้านการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะในปัจจุบันบทบาทของวัดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้ลดบทบาทลง เนื่องจากรัฐเป็นผู้จัดการศึกษาเองโดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน บทบาทของพระสงฆ์จึงเปลี่ยนไปในลักษณะให้การสนับสนุน ร่วมมือกับชาวบ้านในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชน โดยการเทศนา อบรมสั่งสอนแก่ประชาชนในวันสำคัญทางศาสนาใช้วิธีการสอดแทรกเนื้อหาวิชาทั้งด้านความรู้ทั่วไป ความรู้ทางธรรมและความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชน ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ฉะนั้นบทบาทการให้การศึกษโดยตรงแก่ประชาชนจึงลดน้อยลงจากเดิม

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานมากที่สุด ($\bar{X} = 2.32$) คือ การดำเนินการสอนหนังสือแก่พระภิกษุและสามเณรในวัด ทั้งนี้เพราะเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการดำเนินการจัดกิจกรรมของวัดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 37(1) กำหนดให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ในการให้การศึกษอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บรรพต วีระสัย บุญสือ วันทายนต์ และอร วีระสัย (2523 : 26-51) ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับสังคมไทย โดยพิจารณาในเชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองในกรุงเทพมหานครและ

จะเชิงเทราพบว่า บทบาทด้านการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ ได้แก่ การให้ความรู้แก่พระสงฆ์ สามเณร และประชาชนภายในและนอกวัด การจัดสร้างโรงเรียน เป็นต้น

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.82$) คือ การจัดวิทยากรให้การอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งมีระดับการปฏิบัติน้อย ทั้งนี้เพราะ เจ้าอาวาสวัดเขตกบครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่นอกเขตเทศบาล และสุขาภิบาล กิจกรรมดังกล่าวส่วนใหญ่จะจัดในตัวเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งของเรือนจำ ซึ่งทำให้ การปฏิบัติด้านนี้ของเจ้าอาวาสจึงอยู่ในระดับที่ปฏิบัติน้อย

1.2 ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

เจ้าอาวาสเขตกบครองคณะสงฆ์ภาค 13 มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องาน การศึกษานอกโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{X} = 3.24$) ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในเรื่องการจัดฝึกฝนวิชาชีพต่างๆ ให้แก่ชาวบ้านนั้นทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของชีวิตของชาวบ้านให้ดีขึ้น ซึ่งบทบาทที่เจ้าอาวาส ในฐานะผู้นำท้องถิ่นสามารถให้การสนับสนุนในด้านต่างๆได้ เช่น อำนวยความสะดวกด้าน สถานที่ ให้การสนับสนุนด้านค่าใช้จ่าย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.54$) ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ชาวบ้านได้รับการฝึกอบรม วิชาชีพทำให้เกิดผลดีต่อหมู่บ้าน ซึ่ง เรวัตน์ สุธรรม (2534 : 9) กล่าวถึง บทบาทพระ ภิกษุสงฆ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านการจัดกิจกรรมทางด้านอาชีพ ได้แก่ การจัด สอนวิชาชีพโดยให้เยาวชนในหมู่บ้านชนบทมากินนอนในวัดเพื่อเรียนวิชาชีพสำหรับเป็นเครื่อง มีอในการประกอบอาชีพเมื่อกลับไปยังหมู่บ้านของตน และวีระชัย มีชอบธรรม (2534 : 17) กล่าวว่า ในด้านการส่งเสริมอาชีพของประชาชน พระสงฆ์ได้ช่วยงานการศึกษานอก โรงเรียนหลายลักษณะ ได้แก่ การให้ใช้สถานที่วัดเปิดสอนวิชาชีพ ประชาสัมพันธ์เชิญชวน ให้ประชาชนเรียนวิชาชีพ รวมกลุ่มประชาชนฝึกฝนอาชีพ และบางวัดเจ้าอาวาสดำเนินการ

เปิดสอนวิชาชีพแก่ประชาชน เช่น วิชาพิมพ์ดีด วิชาช่างสาขาต่างๆ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัด
เขากะโโคน อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.98$) คือ การที่วัด
สามารถจัดเป็นสถานที่ตั้งกองทุนธนาคารประจำหมู่บ้านได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่เห็นด้วย
ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดตั้ง และมีหน่วยงานที่ดำเนินการ
การอยู่แล้ว เช่น พัฒนาการประจำตำบล เกษตรตำบล ซึ่งจะต้องจัดถวายความรู้และให้การ
สนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก่เจ้าอาวาสเพิ่มขึ้นด้วย

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่ทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษา
นอกโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ โดยส่วนรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับที่ปฏิบัติน้อย ($\bar{X}$
= 0.79) ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสอาจไม่ค่อยมีความรู้ความสามารถเท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่
จะมีความรู้ทางธรรมมากกว่า นอกจากบางรูปซึ่งมีความรู้พื้นฐานเนื่องจากเคยประกอบอาชีพ
มาก่อน ทำให้บทบาทการปฏิบัติงานด้านนี้จึงเกิดขึ้นน้อย ประกอบกับมีสถานศึกษาที่เปิดสอนวิชา
ชีพหลายแห่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมคิด เพ็งอุดม (2535 : 87) ได้ศึกษา
บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่องานพัฒนาชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
พบว่าโดยส่วนรวมมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย เพราะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระจายอยู่
ทุกตำบล อาทิ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน แรงงานจังหวัด วิทยาลัยเทคนิค อุตสาหกรรม
จังหวัด เกษตรตำบล เข้าไปส่งเสริมอาชีพกับประชาชนโดยตรง บทบาทของพระสงฆ์ด้านนี้
จึงไม่ได้รับความสนใจจากชาวบ้านนัก ทำให้การปฏิบัติงานด้านนี้ของเจ้าอาวาสจึงมีน้อย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษา
นอกโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติมากที่สุด ($\bar{X} = 1.00$)
คือ การใช้วัดเป็นสถานที่จัดสอนวิชาชีพแก่ชาวบ้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ทั้ง
นี้เพราะการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพแก่ชาวบ้านโดย
เป็นหน้าที่และมีหน่วยงานของรัฐบาลที่เข้ามาดำเนินการโดยตรงบทบาทของเจ้าอาวาสส่วน
ใหญ่ คือ การให้ความสะดวกด้านสถานที่จัดฝึกอบรม และสนับสนุนด้านเงินทุนในการดำเนินการ
ดังที่ พระสุรนาถชยานันท์ เจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2534 : 19) กล่าวว่า

การเปิดการศึกษานอกโรงเรียนทำให้ผู้หมดโอกาสหรือผู้ที่ไม่มีโอกาสหันมาศึกษาทำให้ตัวเองมีคุณค่าขึ้น วัดสามารถช่วยได้หลายอย่าง เช่น ในด้านสถานที่จัดกิจกรรม เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เพ็งอุดม (2535 : 88) ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจและอาชีพพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในเรื่องการแนะนำสั่งสอนให้ประชาชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สนับสนุนให้วัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะและอาชีพแก่ประชาชน ประสานงานกับทางราชการเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติน้อยที่สุด ($\bar{x} = 0.60$) คือ การดำเนินการจัดตั้งศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ไม่ได้ปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการดำเนินการจัดตั้งศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านมีหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการโดยตรง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด และเกษตรจังหวัด บทบาทของเจ้าอาวาสจึงเป็นลักษณะการให้การสนับสนุนด้านสถานที่จัดตั้ง ให้ทุนดำเนินการ หรือเป็นผู้ประสานงานในการจัดตั้ง

1.3 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคละสงฆ์ 13 มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล โดยส่วนรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x} = 3.29$) ทั้งนี้เพราะบทบาทในการให้บริการข่าวสารข้อมูล เจ้าอาวาสสามารถปฏิบัติได้โดยตรงและทางอ้อมโดยการสอดแทรกความรู้ทั่วไประหว่างที่ปฏิบัติกิจทางศาสนาได้

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{x} = 3.58$) คือ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาทางวัดควรจัดเผยแพร่ความรู้แก่ชาวบ้าน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานาจ บัวศิริ (2528 : 76-80) ได้วิจัยคุณสมบัติและบทบาทของเจ้าอาวาสวัดในพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือ พบว่า เจ้าอาวาสวัดสามารถที่จะช่วยพัฒนาชนบทยากจนในด้านปลูกฝังและส่งเสริมศีลธรรมแก่ประชาชน บทบาทที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การใช้สถานที่

จัดศึกษาอบรมความรู้ด้านพุทธศาสนาแก่ประชาชนเป็นประจำทุกวันพระ และการจัดทำวัดและบริเวณวัดให้สะอาดร่มรื่น เพื่อให้ประชาชนที่เข้ามาเกิดความสงบทางจิตใจ

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.88$) คือ การเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการไม่ใช่งานของพระสงฆ์ที่ควรปฏิบัติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าอาวาสส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและเข้าใจในบทบาทตามหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการดำเนินการกิจการของวัด และฐานะเป็นผู้นำของชุมชน ควรในการสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานราชการในเรื่องการให้ความรู้และส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชาชน ซึ่ง วีระ อัมพันธุ์ (2534 : 6) กล่าวถึง วัดเป็นศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต เป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต แม้สภาพปัจจุบันสังคมไทยจะเปลี่ยนไป วัดยังคงความสำคัญฐานะเป็น ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต คือ พระสงฆ์สอนความเป็นมนุษย์ ความเป็นคนไทยให้แก่เด็กและผู้ใหญ่ สอนวิชาพระพุทธศาสนา วิชาวัฒนธรรม อบรมความประพฤตินักเรียน ให้อาศัยบริเวณวัดเป็นที่ให้การศึกษายของเยาวชน และให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานราชการและเอกชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเท่ากับว่า วัดเป็น "ศูนย์การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต" เป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตอีกด้วย

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 13 มีทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษา นอกโรงเรียนด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล โดยส่วนรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับที่ปฏิบัติงานกลาง ($\bar{x} = 1.53$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในงานการศึกษา นอกโรงเรียนด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติมากที่สุด ($\bar{x} = 2.43$) คือ การแสดงธรรมเทศนาและให้ความรู้ทั่วไปแก่ชาวบ้านทุกวันพระ มีค่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติมาก สุรัสวดี ศิลปอนันต์ (2534 : 15-16) กล่าวถึง บทบาทพระภิกษุสงฆ์ในการให้การศึกษานอกโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยการให้การอบรมศีลธรรมให้กับประชาชนทั้งในวัดและนอกวัด เช่น เป็นวิทยากรให้กับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนนอกพบปะกับประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เพ็งอุดม

(2535 : 93) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ในด้านสังคมและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เรื่องการเป็นผู้นำจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เช่น การจัดประเพณีท้องถิ่น การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนเลิก งด ละอบายมุข และยาเสพติดให้โทษรวมทั้งอบรมสั่งสอน ศีลธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน และอบรมสั่งสอนให้เยาวชนกตัญญูรู้คุณบิดามารดา เป็นต้น

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.84$) คือ การดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นในวัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ทั้งนี้การดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นมีหน่วยงานราชการ ได้ดำเนินการโดยตรง เช่น สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด บทบาทของ เจ้าอาวาสในเรื่องนี้จึงมีลักษณะเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านสถานที่ตั้ง อุดหนุนทุนในการดำเนินการ เช่น ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ได้ก่อตั้งอยู่ที่วัดท่ากระท้อน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดท่ากระท้อนในด้านสถานที่ตั้งและงบประมาณอุดหนุน เป็นต้น

2. เปรียบเทียบทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ตามตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

2.1 อายุ

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มอายุของเจ้าอาวาสที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เป็นกลุ่มอายุของผู้ใหญ่ ซึ่งอยู่ในระหว่างวัยที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มผู้ใหญ่วัยต้น กลุ่มผู้ใหญ่วัยกลาง และกลุ่มผู้ใหญ่วัยปลาย ความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งจึงแตกต่างกัน

และขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จึงทำให้เจ้าอาวาสมีความคิดเห็นในเรื่องงานการศึกษาออกโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่ง ส.วาสนา ประवालพฤกษ์ (รวิวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์, 2533 : 16 ; อ้างอิงมาจาก ส.วาสนา ประवालพฤกษ์ 2524 : 5) กล่าวว่า ทศนคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลมีทัศนคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระยะเวลา เข้ารับปัญหา เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มี 2 ด้านที่เจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะลักษณะของการจัดการศึกษาออกโรงเรียนทั้ง 2 ด้าน ผู้ดำเนินการจะต้องมีความรู้ถึงลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษาแก่ประชาชน ผู้ที่มีอายุมากอาจจะมีประสบการณ์ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนได้ดีกว่าผู้มีอายุน้อย และจากการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสที่มีอายุ 41-60 ปี มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีอายุ 20-40 ปี และ 61 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เป็นเพราะเจ้าอาวาสที่มีอายุ 41-60 ปี การเรียนรู้ขั้นตอนชีวิต ประสบการณ์และพัฒนาการของบุคคลวัยนี้อยู่ในช่วงผู้ใหญ่ตอนปลาย (Late Adulthood) ซึ่งต่อเนื่องมาจากวัยผู้ใหญ่วัยกลางคน การปฏิบัติอาชีพหรือการปฏิบัติงานมักจะทบทวนถึงอดีตและเปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบันในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อต่างๆ (สุวิทย์ วัฒนวงศ์, 2533 : 21-22) ทำให้เจ้าอาวาสที่มีอายุ 41-60 ปี มีทัศนคติด้านความคิดเห็นในลักษณะที่เห็นด้วยต่อการจัดการศึกษาออกโรงเรียนแตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีอายุ 20-40 ปี และ 61 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลางและวัยชรา จึงมีความเข้าใจและสนใจน้อยกว่า

ส่วนทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกัน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสที่มีอายุต่างกันสามารถดำเนินงานได้ไม่ต่างกัน ซึ่งเจ้าอาวาสเองอาจไม่ได้เป็นผู้มีอบัติเองแต่จะดำเนินงานในลักษณะเป็นผู้วางแผนหรือร่วมกับหน่วยงานที่จัดอายุที่ต่างกันจึงไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ

สุภาพร วานวิชัย (2516 : 119-120) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้พระภิกษุและสามเณร เข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนของอำเภอแก่งคอย พบว่า พระภิกษุและสามเณรที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมีทัศนคติของการเป็นผู้นำในการพัฒนาแตกต่างกัน สาเหตุเนื่องจากความแตกต่างด้านอายุ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศลย์ ตั้งใจ (2533 : 107) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านอายุของพระสงฆ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

2.2 พรรษาที่บวช

เจ้าอาวาสเขตการปกครองภาคละสงฆ์ 13 มีพรรษาที่บวชต่างกัน มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้เกิดความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนต่างกัน โดยเจ้าอาวาสมีพรรษามากย่อมผ่านประสบการณ์และพบปัญหาต่างๆได้ชัดเจนกว่า ซึ่งตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่ เขียวศรี วิวิธสิริ (2527 : 139) กล่าวว่า ประสบการณ์ของคนส่งผลต่อความคิดเห็นและ ผู้ใหญ่จะนำประสบการณ์เดิมของตนที่มีอยู่มาใช้ในการตัดสินใจต่อการเรียนรู้ในเรื่องหนึ่งเรื่องใด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการบริการข่าวสารข้อมูล เจ้าอาวาสมีพรรษาที่บวชต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะประสบการณ์จากการบวชเรียนมานานย่อมจะเห็นว่าการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ทั้ง 3 ด้านเป็นหัวใจสำคัญในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ถ้าดำเนินการได้ทุกด้านก็จะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น และจากการวิจัยยังพบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษาบวช 10-20 พรรษา และมากกว่า 20 พรรษา มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องาน

การศึกษานอกโรงเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีพระภิกษุสงฆ์ 10 พรรษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา นวกรรมิก (2529 : 226) ได้สำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ ในภาคพะเยา 2 เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีระยะเวลาการอุปสมบทแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน โดยพบว่าเจ้าอาวาสที่มีระยะเวลาอุปสมบท 1-5 พรรษา และ 6-10 พรรษา มีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สูงกว่าเจ้าอาวาสกลุ่มที่มีระยะเวลาอุปสมบทระหว่าง 11-15 พรรษา และ 16-20 พรรษา

ส่วนทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีพระภิกษุสงฆ์ บวชต่างกัน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เพราะการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีพระภิกษุสงฆ์ที่บวชต่างกัน การดำเนินงานก็สามารถปฏิบัติได้ไม่ต่างกัน เนื่องจากการจัดกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าอาวาสมีบทบาทในฐานะผู้ให้การประสานงานโดยส่วนใหญ่ พระภิกษุสงฆ์ที่บวชของเจ้าอาวาสจึงไม่ได้เป็นอุปสรรคที่สำคัญที่จะมีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ โกศลย์ ตั้งใจ (2533 : 108) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ระยะเวลาการบวชเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

2.3 วุฒิการศึกษาสายสามัญ

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคพะเยา 13 ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ทั้งนี้ อาจเป็นได้จากเหตุผลที่ว่าปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาการของการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลในการให้ความรู้แก่ประชาชนโดยผ่านสื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ ได้กระจายสู่ประชาชนในท้องถิ่น

ชนบทห่างไกลอย่างทั่วถึง เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในฐานะผู้นำท้องถิ่นของชุมชนในชนบทสามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลจากสื่อต่างๆของทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งจากการเผยแพร่ของหน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ทำให้เจ้าอาวาสมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทของการเป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนที่อยู่ภายในเขตบริการของวัด ฉะนั้นเจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกันจึงมีโอกาที่จะได้รับความรู้ในเรื่องของบทบาทการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้เท่าเทียมกัน จึงทำให้ความคิดเห็นและการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนจึงไม่แตกต่างกัน

2.4 วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์

เจ้าอาวาสในเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 4 ทั้งนี้เพราะวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปทางด้านปริยัติธรรมแผนกธรรมและปริยัติธรรมแผนกบาลีธรรม เน้นเรื่องการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยอาศัยหลักธรรมและคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ฉะนั้นการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเกิดเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การที่เจ้าอาวาสมีวุฒิทางคณะสงฆ์แตกต่างกันจึงไม่ส่งผลต่อทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน

2.4.1 วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรม

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกันมีทัศนคติที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาส

ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาทางธรรมในระดับสูงชันนักธรรมเอก ซึ่งมีความเข้าใจถึงการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาออกโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชนบท

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีอยู่ด้านเดียวที่เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรมต่างกัน คือการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าอาวาสส่วนใหญ่มีวุฒิสูงถึงชันนักธรรมเอก ทำให้การปฏิบัติงานจึงเน้นในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน เช่น การให้ความรู้ด้านการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และชาวบ้าน และจากการวิจัยยังพบว่า เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ชันนักธรรมเอกมีการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่วนรวมแตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีวุฒิชันนักธรรมตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา นวกรรมิก (2529 : 214) ได้สำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับการศึกษาออกโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีระดับการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกธรรมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนแตกต่างกัน โดยเจ้าอาวาสที่ได้ชันนักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาออกโรงเรียนมากกว่า เจ้าอาวาสที่ได้ชันนักธรรม ได้แก่ การบรรยายธรรม การจัดกิจกรรมโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การอบรมประจำตำบล และการมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

2.4.2 วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรม

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีธรรมต่างกันมีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรมต่างกัน โดยส่วนรวมแตกต่างกัน

อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 2 ด้านที่เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรมต่างกัน การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานและด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และจากการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสที่ได้เปรียญธรรม 4-6 ประโยค มีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานและด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างจากเจ้าอาวาสที่ไม่มีวุฒิและได้เปรียญธรรม 3 ประโยค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ นางเยาว์ ปิฎกฤษต์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในจังหวัดสงขลา จากเจ้าอาวาสและพระลูกวัด พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิทางคณะสงฆ์สูง มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านสูงกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา นวกรรมิก (2529 : 214) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์แผนกบาลีธรรมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า เจ้าอาวาสที่มีระดับการแผนกบาลีธรรมต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยกลุ่มได้เปรียญธรรม 3 ประโยค เปรียญธรรม 4-6 ประโยค และเปรียญธรรม 7-9 ประโยค มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เปรียญธรรม ยกเว้นในเรื่องการมีส่วนร่วมในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ การจัดอบรมศีลธรรมให้นักโทษและการสอนธรรมศึกษาให้แก่นักโทษ ซึ่งเจ้าอาวาสทุกกลุ่มมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

2.5 ประสิทธิภาพในตำแหน่งเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีประสิทธิภาพในตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกัน มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของบุคคลและการเรียน

รู้เป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อทัศนคติใน เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และจากการวิจัยยังพบว่า เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 พรรษา มีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพและด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่ำกว่า 10 พรรษา และ 10-20 พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งมาก อายุพรรษาของการบวชก็มากตามไปด้วย ซึ่งก็มีผลต่อความคิดเห็นเพราะผู้ที่มีประสบการณ์มากมีทัศนคติด้านความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียน เช่น การบรรยายธรรม การปาฐกถาธรรม การอบรมประชาชนรูปแบบต่างๆ และการประสานงานการจัดกิจกรรม จะต่างจากผู้ที่มีประสบการณ์น้อย

ส่วนทัศนคติด้านการปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียนของเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติงานสามารถดำเนินการไปได้ไม่ต่างกัน เพราะลักษณะการดำเนินงานกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียน โดยส่วนใหญ่แล้วเจ้าอาวาสจะมีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงาน ให้ความสะดวกด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนด้านทุนดำเนินการ และจากการวิจัยพบว่า มีด้านเดียวที่เจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และพบว่าเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่ง 10-20 พรรษา และมากกว่า 20 พรรษา มีการปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างจากเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่ำกว่า 10 พรรษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน เช่น การจัดการศึกษาโรงเรียนปริยัติธรรม โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การบรรยายธรรมแก่ประชาชนในวันธรรมสวนะ การจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนเกณฑ์ การจัดตั้งโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ กิจกรรมเหล่านี้ต้องอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

ซึ่งเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งนานก็อาจจะดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนได้ครอบคลุมทุกด้านได้ดีกว่าเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งน้อย

2.6 ที่ตั้งวัด

เจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่ปกครองวัดที่มีที่ตั้งต่างกัน มีทัศนคติต่องานการศึกษาออกโรงเรียนโดยส่วนรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในข้อที่ 6 ทั้งเพราะเจ้าอาวาสที่อยู่ในเขตเมืองหรือชนบท ที่ตั้งวัดที่ปกครองอาจไม่มีผลต่อความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน เพราะเจ้าอาวาสจะต้องมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ได้เท่าเทียมกัน เจ้าอาวาสวัดในเมืองอาจได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้มากกว่าวัดที่อยู่ในเขตชนบทในเรื่องของงบประมาณ บุคลากร เป็นต้น ส่วนในด้านการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียนเจ้าอาวาสวัดในเขตชนบทอาจจะดำเนินการเรื่องของการจัดกิจกรรมได้มากกว่าเจ้าอาวาสในเมือง ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของประชาชน เพราะในชนบทยังขาดโอกาสมากกว่าในเมือง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ สุภา นวกรมิก (2529 : 224) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของที่ตั้งวัดกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน พบว่า กิจกรรมที่ทางวัดในเขตชนบทมีการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนมากกว่าวัดในเมือง คือ การบรรยายธรรม การแสดงปาฐกถาธรรม การอบรมประชาชน ประจำตำบล และการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

3. ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 ที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ดังนี้

3.1 ความรู้ความเข้าใจของเจ้าอาวาสเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 พบว่า

เจ้าอาวาสมีความรู้ความเข้าใจงานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐาน คือ การศึกษานอกโรงเรียนทำให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ นั้นเป็นการให้การศึกษาด้านที่ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น และด้านการให้บริการ ข่าวสารข้อมูลทำให้เกิดการศึกษาย่างต่อเนื่อง และชาวบ้านสามารถรับรู้ข่าวสารได้ทันต่อ เหตุการณ์ปัจจุบัน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ทั้งนี้เป็นเพราะเจ้าอาวาส เองมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ให้การศึกษ สงเคราะห์แก่พระภิกษุ สามเณร และชาวบ้าน ดังนั้นเจ้าอาวาสจึงต้องเป็นผู้มีความรู้และเข้าใจถึง การดำเนินงานกิจการของวัด โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นบทบาท ที่สำคัญในฐานะผู้นำท้องถิ่น ดังที่ อานาจ บัวศิริ (2528 : 76-80) ได้วิจัยคุณสมบัติและ บทบาทเจ้าอาวาสวัดในพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนาชนบทในภาคเหนือ จากพระสงฆ์ พระสังฆาธิการ และประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน พบว่า บทบาทเจ้าอาวาสวัดที่ช่วยพัฒนาชนบท ยากจนในภาคเหนือ คือ ปลุกฝังและส่งเสริมศีลธรรมแก่ประชาชนโดยใช้สถานที่วัดเป็นที่จัด จัดการศึกษาอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนทุกวันพระ สนับสนุนกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่น งาน แห่สงฆ์ งานธนาการโคกระบือ งานกลุ่มออมทรัพย์ ธนาการข้าวและกลุ่มอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งจัดให้บริการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในด้านการสาธารณสุขมูลฐาน การโภชนาการ การ บริการด้านกฎหมาย และการผลิตหนังสือส่งเสริมชีวิตและสังคม นอกจากนี้ โกศลย์ ตั้งใจ (2533 : 112) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในงานการศึกษานอก โรงเรียนกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในงานการศึกษานอกโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับการ มีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 มี ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.2784 แสดงว่าความรู้และความเข้าใจในงานการศึกษา นอกโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเจ้าอาวาสในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน

3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาส

คือ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการสนับสนุน ชาวบ้าน

ขาดความสนใจอย่างแท้จริง ขาดวิสัยทัศน์และงบประมาณในการดำเนินการ และขาดการประชาสัมพันธ์อย่างแท้จริง ซึ่งจากงานวิจัยของ สุภาพร วานานวัช (2516 : 119-120) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้พระภิกษุสามเณรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พบว่า สาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนของพระภิกษุสามเณร ได้แก่ ขาดความรู้ความชำนาญทางวิชาการ ขาดเงินทุน ขาดการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ชาวบ้านไม่ชอบทดลองสิ่งใหม่ ชาวบ้านมองไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน และชาวบ้านยังไม่มี ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาชุมชนดีพอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา นวกรรมิก (2529 : 216) พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่เป็น ปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การขาดทุนทรัพย์เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา ขาดบุคลากร มาช่วยทำงานและขาดแคลนวิสัยทัศน์ หน่วยงานของรัฐไม่ให้การสนับสนุน และชาวบ้านขาด ความสนใจ

3.3 ข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน คือ หน่วยงานของรัฐควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วิสัยทัศน์ การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผล และจัดตั้งวัดเป็นศูนย์การพัฒนาท้องถิ่น จากข้อเสนอแนะของเจ้าอาวาสในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้าน การเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล เป็น เรื่องที่ผู้ดำเนินการจัด การศึกษานอกโรงเรียนโดยตรงทุกหน่วยงานจะต้องนำไปประกอบการพิจารณาจัดทำแผนงาน และโครงการในการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยใช้องค์กร และผู้นำ ท้องถิ่น คือเจ้าอาวาส เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเป็นไปได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการศึกษาวิจัยทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนในภาค

คณะสงฆ์ 13 ผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเจ้าอาวาสซึ่งมีบทบาทในฐานะผู้นำท้องถิ่น ได้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดถวายความรู้แก่เจ้าอาวาสในทุกภาคคณะสงฆ์
2. ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ได้รับการศึกษาทุกประเภทในระดับที่สูงขึ้นทั้งทางโลกและทางธรรม
3. กรมการศาสนา กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรให้การสนับสนุนแก่เจ้าอาวาสที่มีผลงานในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนและการพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ในการดำเนินการ เพื่อขยายผลการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนครอบคลุมทั่วทุกภาค
4. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรสนับสนุนให้เจ้าอาวาสวัดได้จัดตั้งวัดเป็นศูนย์ กลางการพัฒนาทางการศึกษา สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจประจำท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรขยายขอบเขตการวิจัยให้กว้างขวางมากขึ้น ให้ครอบคลุมทุกภาคคณะสงฆ์
2. ควรทำวิจัยโดยศึกษาถึงการค้าเนงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาส ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
3. ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาและหารูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน ที่ดำเนินการโดยพระสงฆ์ เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พิพิธภัณฑความรู้ในวัด และศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนวัด เป็นต้น
4. ควรทำวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนของเจ้าอาวาส เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงงานทั้งการบริหารและการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กล้า สมตระกูล. " วัด : สถาบันการศึกษาที่ถูกลืม," วารสารการศึกษานอกโรงเรียน.

18(102) : 42 ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2524.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-

2539). กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.

กิริติ ศรีวิเชียร. " สถาบันส่งเสริมกับงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนของรัฐ." ใน

วัดพัฒนา 28. หน้า 111-119. กรุงเทพฯ : กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ, 2528.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. การศึกษานอกระบบ. กรุงเทพฯ : สายส่งศึกษา, 2526.

โกศลย์ ตั้งใจ. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในเขต

จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533.

อัสสาเนา.

เจริญผล สุวรรณโชติ. " ชี้ทางการศึกษาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมอบให้สำหรับ

การศึกษาชาติ, " วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 141 : 40-41 ; ธันวาคม

2530-มกราคม 2531.

เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม. วิทยานิพนธ์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

ชาเลื่อง วุฒิจันทร์. " วัดเจ้าอาวาส อำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส," ใน เอกสาร

ประกอบในการบริหารงานของพระสังฆาธิการ. หน้า 40-41. กรุงเทพฯ :

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์

หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

เชียรศรี วิวิธสิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

- เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์. การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. เอกสารประกอบการฝึกอบรมการวิจัยขั้นสูงทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- โคจิ โนสุ. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม : ศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดสงขลา. ปรินญาณินทร์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2530. อัดสำเนา.
- นงเยาว์ ปิฎกฤษต์. บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสงขลา. ปรินญาณินทร์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2532. อัดสำเนา.
- นรเศรษฐ์ พิสิฐทัตพร และศักดิ์ ประสานดี. ทบทวนพระสงฆ์นักพัฒนาภาคอีสาน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่นและสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- นิตยา มุขลาย. "แนวคิดพระเทพเวที (ประยูร ธมฺมปุตโต) เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน," วารสารครูศาสตร์. 18(3-4) : 38 ; มกราคม - มิถุนายน 2533
- บรรจง ชูสกุลชาติ. "ทำไม การศึกษานอกโรงเรียน และอย่างไร," ใน กรมการศึกษานอกโรงเรียน. หน้า 129. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ 2523.
- บรรพต วีระสัย บุญลือ วันทายนต์ และอร วีระสัย. พระสงฆ์กับสังคมไทยโดยพิจารณาในเชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง : ศึกษากรณีวัดในกรุงเทพและจังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดารุณ, 2523.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา, 2520.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทาบเงาเจริญผล, 2531.

พระเทพวิมลโมลี. "การปกครองวัด," ใน เอกสารประกอบในการบริหารงานของ

พระสังฆาธิการ. หน้า 90-91. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). เพื่ออนาคตการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2531.

_____. "พระสงฆ์กับคุณภาพชีวิตและการศึกษาชาวบ้าน." มติชน. 3 เมษายน 2534.

หน้า 19

พระราชวรมุณี(ประยุทธ์ ปยุตโต). "ปัญหาและการกิจของพระสงฆ์ในปัจจุบัน,"

วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ : 9 ; สิงหาคม 2509

_____. สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2527.

พระราชสีมาภรณ์. "พระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาชาวบ้าน." มติชน.

3 เมษายน 2534. หน้า 19

พระสุรนาศยานันท์. "พระสงฆ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาชาวบ้าน." มติชน.

3 เมษายน 2534. หน้า 19

พินิจ ลาภอนานนท์. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ไพศาล อัดโสมณ. ความเป็นไปได้ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ทางประชากรศึกษา

ด้วยการสอดแทรกในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของเจ้าอาวาส ในจังหวัดราชบุรี.

วิทยานิพนธ์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526.

รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์. เอกสารประกอบคำสอนวิชา วผ. 306 การวัดทัศนคติเบื้องต้น.

ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,

2533.

เรวัตน์ สุธรรม. " นโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนถวายความรู้แด่พระสังฆาธิการ,"

ใน การประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาคและเจ้าคณะจังหวัด. หน้า 9.

ราชบุรี ; ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง, 2534.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร,

2528.

" วัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาระดับต่างๆ," วารสารการศึกษาแห่งชาติ.

25(3) : 43-44 ; กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2534.

วิชาการ,กรม. การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7(พ.ศ.2535-2539).

กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ , 2533.

วีระ อัมพันธ์. " การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทย." มติชน. 14 ธันวาคม 2534.

หน้า 6

วีระชัย มีชอบธรรม. " บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาศึกษานอกโรงเรียน," ใน

สถาบันสงฆ์กับการพัฒนาศึกษานอกโรงเรียน. หน้า 17 ราชบุรี ;

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง, 2534.

สมคิด เพ็งอุดม. การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามพระคัมภีร์ของพระสงฆ์

และเจ้าหน้าที่สี่กระทรวงหลักระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม. ปริญญาโท

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

สุภา นวกรรมิก. การสำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับ

การศึกษานอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2528.

สุภาพร วนานุวัช. แรงจูงใจที่ทำให้พระภิกษุและสามเณรร่วมในการพัฒนาชุมชน อำเภอ

แก่งคอย จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์, 2516.

สุวัตร ศิลปอนันต์. "นโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียน," ใน การประชุม
พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาคและเจ้าคณะจังหวัด. หน้า 15-16. นครปฐม;
 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง, 2534.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน, 2529.

_____. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.

อูนตา นพคุณ. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2523.

อำนาจ บัวศิริ. คุณสมบัติและบทบาทของเจ้าอาวาสในพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนา
ชนบทยากจนในภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2528.

Cronbach, Lee Joseph. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed.
 New York : Harper & Row Inc., 1970.

Edward, Allen Louis. Technique of Attitude Scale Construction.
 New York : Appleton - Century - Crofts., 1957.

Yamane, Taro. Statistic : an Introductory Analysis. 2nd ed.
 New York : Harper & Row Inc., 1973.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ดร.เพ็ญแข ประจันปัจจนิก	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. รศ.เชิยรศรี วิวิธสิริ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. รศ.ล้วน สายยศ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. พระเมธีธรรมาภรณ์	มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
5. ดร.พระมหาวิเชียร ปัญญาภิโร	มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
6. ดร.ทองอยู่ แก้วไทรยะ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

4/2 ขอย้ายมงคล ตำบลบางพระ

อำเภอเมือง จังหวัดตราด 23000

20 กรกฎาคม 2535

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

นมัสการ เจ้าอาวาสวัด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สำเนาอนุญาตจากกรมการศาสนา 1 ฉบับ
 2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด
 3. ขอนี้ใส่เอกสาร จำนวน 1 ของ

ด้วยกระผม นายประวิตร ทับเที่ยง ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา 4 สำนักงาน
 ศึกษาธิการอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาทัศนคติของ
 เจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนในภาคคณะสงฆ์ 13 ซึ่งกระผมได้รับอนุญาต
 จากเจ้าคณะภาค 13 และกรมการศาสนาแล้ว เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์เสนอ
 ต่อมหาวิทยาลัยต่อไป

ดังนั้น กระผมกราบนมัสการขอความอนุเคราะห์จากพระคุณเจ้าช่วยกรุณาตอบแบบ
 สอบถามที่แนบมาพร้อมนี้ และขอความกรุณาช่วยจัดส่งแบบสอบถามดังกล่าวใส่ซองเอกสาร ซึ่ง
 ได้ติดแสตมป์และจำหน่ายที่อยู่ของผู้วิจัยแล้ว โดยกรุณาส่งภายในวันที่ 20 สิงหาคม 2535 ด้วย
จักขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

ประวิตร ทับเที่ยง

(นายประวิตร ทับเที่ยง)

นิสิตปริญญาโท มศว.ประสานมิตร

ที่ ศธ. 0406/7914

สำเนา

กรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม.10300

7 กรกฎาคม 2535

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์

หนังสือการ

ด้วยกรมการศาสนาได้รับแจ้งจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ว่า นายประวิตร ทับเที่ยง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ใคร่ขอความอนุเคราะห์ความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน โดยขออนุญาตให้เจ้าอาวาสในภาคคณะสงฆ์ 13 ตอนแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2535 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

กรมการศาสนาได้หนังสือการขออนุญาตเจ้าคณะภาค 13 แล้ว ท่านไม่ขัดข้องจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์โปรดตอบแบบสอบถามให้แก่ นายประวิตร ทับเที่ยง ผู้ขอทราบข้อมูลด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง.

หนังสือการด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

คุณหญิง วงศ์ศศิธร

(นายคุณหญิง วงศ์ศศิธร)

รองอธิบดี รักษาการแทน

อธิบดีกรมการศาสนา

สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

โทร. 2822460

รายชื่อวัดที่เจ้าอาวาสเป็นกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
ชลบุรี	เมืองชลบุรี	1. วัดกลาง
		2. วัดเขาคิน
		3. วัดเขาเชิงเทียนเทพาราม
		4. วัดจตุรธารราษฎร์
		5. วัดแจ้งเจริญคอน
		6. วัดไตรมุขยาราม
		7. วัดบางเป้ง
		8. วัดคันสน
		9. วัดเนินสุทธาวาส
		10. วัดใหญ่อินทาราม
		11. วัดใหม่พระยาท่า
		12. วัดนอก
		13. วัดน้อย
		14. วัดศรีพลภัย
		15. วัดเสม็ด
		16. วัดหนองรี
	บ้านบึง	17. วัดท่าใหญ่
		18. วัดนิมมาธารราษฎร์บำรุง
		19. วัดป่าบุญญาราม
		20. วัดศรีอรุณ

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		21. วัดอรุณรังษี
		22. วัดเจริญธรรม
		23. วัดชากนimitวิทยา
		24. วัดเนืองจันทวงศ์
	หนองใหญ่	25. วัดหนองใหญ่ศิริธรรม
		26. วัดคลองพลู
	บางละมุง	27. วัดช่องลมนาเกลือ
		28. วัดบางละมุง
		29. วัดประทุมคงคา
		30. วัดศรีธรรมาราม
		31. วัดศรีวนาราม
		32. วัดสุกรีบุญญาราม
		33. วัดหนองปรือ
		34. วัดสุทธาวาส
		35. วัดห้วยใหญ่
		36. วัดสันติคาม
	พานทอง	37. วัดพานทอง
		38. วัดเกาะลอย
		39. วัดโคกป่าเจริญ
		40. วัดชลธีบุญญาวาส
	พนัสนิคม	41. วัดกลางชุมวาส
		42. วัดเกาะแก้วนครสวรรค์

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		43. วัดพลับ
		44. วัดพิมพ์าพุทธาราม
		45. วัดเกาะจันทน์
		46. วัดโคกพุทธา
		47. วัดเขาศรีรมย์
		48. วัดหัวถนน
		49. วัดโบสถ์
		50. วัดพระพุทธบาทนางนม
		51. วัดหน้าพระธาตุ
		52. วัดหนองปรือ
		53. วัดหมอนนาง
		54. วัดหลวงพรมหมาวาส
		55. วัดสำเภา
		56. วัดหนองงูเห่า
		57. วัดหนองขยาด
		58. วัดท่าบ่อ
		59. วัดเกาะโพธิ์वास
	ศรีราชา	60. วัดเขาแดงอ่อน
		61. วัดเขาน้อยพัฒนาราม
		62. วัดเขาพุทธโคดม
		63. วัดเครือศรีธาราม
		64. วัดวังหิน

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		65. วัดโพธิ์ทิตตาราม
		66. วัดหนองป่า
		67. วัดป่าลีโลยวัน
		68. วัดบางพระ
		69. วัดเขาคันทรัง
		70. วัดเขาช่องลม
		71. วัดเขาไม้แดง
		72. วัดหนองขาม
		73. วัดนาพร้าว
		74. วัดพระประธานพร
	ลัดทึบ	75. วัดช่องแสมสาร
		76. วัดเทพประสาท
		77. วัดป่ายุบ
		78. วัดบางเสด็จคาราม
		79. วัดอัมพาราม
	บ่อทอง	80. วัดอมพนม
		81. วัดเนินพมพนาวาส
		82. วัดสำเภาทอง
ระยอง	เมืองระยอง	83. วัดป่าประดู่
		84. วัดไชยราชพิมพ์าราม
		85. วัดปากน้ำ

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		86. วัดบ้านดอน
		87. วัดเกาะลอย
		88. วัดเนินพุทธา
		89. วัดเขาโบสถ์
		90. วัดเขาไผ่
		91. วัดโสภณวนาราม
		92. วัดหนองแพบ
		93. วัดมาบตาพุด
		94. วัดบ้านแลง
		95. วัดตะพงใน
		96. วัดเกษตราสูวารมย์
		97. วัดบ้านเพ
		98. วัดเขาส่าเกาทอง
		99. วัดเขาแก้ว
		100. วัดธงหงส์
	แก่ง	101. วัดพลางช้างเผือก
		102. วัดโพธิ์ทองพุทธาราม
		103. วัดหนองก้นเกรา
		104. วัดเจริญสุข
		105. วัดราชบัลลังก์
		106. วัดวังหว่า
		107. วัดหนองน้ำปูน

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		108. วัดวังศิลาธรรมาราม
		109. วัดเขาคิน
		110. วัดเนินหย่อง
		111. วัดคงคาราราม
		112. วัดเนินเขาคิน
		113. วัดตะเคียนงาม
		114. วัดคลองตากวา
		115. วัดเขากระโดน
		116. วัดขามะกรูด
		117. วัดกลางกรำ
		118. วัดไตรรัตนาราม
		119. วัดหนองหว่า
		120. วัดเกาะลอย
		121. วัดชุมชุมสูง
	บ้านค่าย	122. วัดหนองสะพาน
		123. วัดบ้านเก่า
		124. วัดสามัคคีคุณาวาส
		125. วัดขากกอไผ่
		126. วัดห้วงหิน
		127. วัดไผ่ล้อม
		128. วัดกระบกขึ้นฝั่ง

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
จันทบุรี	ปลวกแดง	129. วัดมาบข่า
		130. วัดซากผักกูด
		131. วัดหนองกรับ
		132. วัดไพรสณฑ์
		133. วัดมาบลูกจันทร์
		134. วัดหลงกรำ
		135. วัดปากแพรก
		136. วัดมาบเตย
		137. วัดวังประคู่
	บ้านฉาง	138. วัดบ้านฉาง
		139. วัดพลา
		140. วัดสระแก้ว
	วังจันทร์	141. วัดเนินกระปรอด
		142. วัดชุมแสง
		143. วัดป่ายุบ
จันทบุรี	เมืองจันทบุรี	144. วัดกลาง
		145. วัดเกาะลอย
		146. วัดเขากระเจะ
		147. วัดแสง
		148. วัดใหม่
		149. วัดสวณะม่วง
		150. วัดโยธานิมิต

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		151. วัดวิเวการาม
		152. วัดทรายงาม
		153. วัดเนินโพธิ์
		154. วัดหนองบัว
		155. วัดสุทธิวาริ
		156. วัดสระบาบ
		157. วัดเสม็ดงาม
	บลุ่ง	158. วัดคงคาราม
		159. วัดท่าสอน
		160. วัดวังสรรพรส
		161. วัดสุวรรณรังษี
		162. วัดตกพรหม
		163. วัดบ่อเวฬุวนาราม
		164. วัดเกวียนหัก
		165. วัดตะปอนใหญ่
		166. วัดวันยาวบน
		167. วัดหิรัญาราม
		168. วัดหนองระหาน
	ท่าใหม่	169. วัดหนองบัว
		170. วัดเขาปลาไหล
		171. วัดทุ่งเบญจา
		172. วัดเนินดินแดง

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		173. วัดศรีเมือง
		174. วัดสระแก้ว
		175. วัดทรัพย์จันทร์
		176. วัดนายายอาม
		177. วัดโพธิ์นาคราชบุรีรัมย์
		178. วัดเขาวงกตรุจิรวงศาาราม
		179. วัดคลองบุตร
		180. วัดคลองบอน
		181. วัดบน
		182. วัดพิชัยพัฒนาราม
		184. วัดราพิณ
		185. วัดโขมง
		186. วัดสนามไชย
		187. วัดท่าศาลา
		188. วัดโพธิ์ลังกา
	บึงน้ำร้อน	189. วัดผักกาด
		190. วัดมหาคงคาราม
		191. วัดโพธาราม
		192. วัดพังอน
		193. วัดทับไทร
	มะขาม	194. วัดกระทิง
		195. วัดคลองมะลิ

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		196. วัดท่าหลวงสำง
		197. วัดบ้านอ่าง
		198. วัดมะขาม
		199. วัดพญาสำง
		200. วัดทุ่งตาอิน
		201. วัดคลองเจริญ
		202. วัดหลวง
		203. วัดวังทอง
		204. วัดทุ่งสะพาน
		205. วัดทุ่งเสาธง
		206. วัดบ่อน้ำเงิน
		207. วัดทุ่งบอน
	แหลมสิงห์	208. วัดเขาช้างห่าน
		209. วัดท่าหัวแหวน
		210. วัดคลองน้ำเค็ม
		211. วัดปากน้ำแหลมสิงห์
		212. วัดสระแก้ว
	สอยดาว	213. วัดทับช้าง
		214. วัดทรายขาว
		215. วัดปะตงวนาราม
		216. วัดตาเรือง

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
ตราด	เมืองตราด	217. วัดไผ่ล้อม
		218. วัดกลาง
		219. วัดสุวรรณมงคล
		220. วัดหนองเสม็ด
		221. วัดหนองคันทรัง
		222. วัดห้วงน้ำขาว
		223. วัดอ่าวใหญ่
		224. วัดบุปผาราม
		225. วัดท่าประดู่
		226. วัดคลองเพชร
		227. วัดเนินยาง
		228. วัดอ่าวซ่อ
		229. วัดธรรมมาภิรมย์
เขาสมิง		230. วัดบุญลาย
		231. วัดท่ากระท้อน
		232. วัดมัชฌิมาวัน
		233. วัดบาโรน
		234. วัดพนมพริก
		235. วัดบ่อสิ่ง
		236. วัดสลัก
		237. วัดท่าโสม
		238. วัดประณีต

จังหวัด	อำเภอ	ชื่อวัด
		239. วัดสัอ
	แหลมงอบ	240. วัดบางกระดาน
		241. วัดบางปีคบน
		242. วัดแหลมมะขาม
		243. วัดแหลมงอบ
	คลองใหญ่	244. วัดคลองใหญ่
		245. วัดห้วงโสม
	ปอไร่	246. วัดช้างขุน
		247. วัดหนองบอน
		248. วัดตางาม
		249. วัดจัดสรร
	กิ่ง อ.เกาะกูด	250. วัดอ่าวพร้าว

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

[] [] []

เรื่อง

การศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน

ในภาคคณะสงฆ์ 13

#####

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของเจ้าอาวาส

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในงานการศึกษาของโรงเรียน

และกิจกรรมหรือโครงการที่จัด ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

คำชี้แจง งานการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียน

ซึ่งดำเนินงานโดยเจ้าอาวาสเอง หรือให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การศึกษาของโรงเรียนจังหวัด พัฒนาการ เกษตรตำบลในพื้นที่ และหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมเป็นไปในลักษณะ 3 ด้านคือ

1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน หมายถึง การให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถอ่านออกเขียนได้ รู้จักคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขกิจกรรมในด้านนี้ ได้แก่ การจัดการศึกษาสายสามัญแก่ผู้ด้อยโอกาสที่เข้าเรียนในโรงเรียน ดำเนินงานตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการพัฒนาคุณภาพชีวิตระหว่างปฏิบัติกิจทางศาสนา เป็นต้น

2. ด้านการเพิ่มทุนทักษะวิชาชีพ หมายถึง การจัดหาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพต่างๆแก่ชาวบ้านเพื่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี กิจกรรมในด้านนี้ ได้แก่ การจัดอบรมวิชาชีพระยะสั้น จัดตั้งกลุ่มสนใจวิชาชีพ และร่วมกับหน่วยงานราชการจัดตั้งสถานที่ฝึกฝนวิชาชีพประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

3. ด้านให้บริการข่าวสารข้อมูล หมายถึง การจัดบริการให้ข่าวสารข้อมูลแก่ชาวบ้านเป็น

ประจําในด้านข่าวสารต่างๆที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน กิจกรรมในด้านนี้ได้แก่ จัดตั้งที่
อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ใช้วัดเป็นแหล่งความรู้ เผยแพร่ความรู้ทางหอกระจายข่าวในด้าน
เกษตร อนามัย และความรู้ทั่วไป เป็นต้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของเจ้าอาวาส

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง [] หน้าข้อความ

1. อายุของท่านในขณะนี้ ช่องนี้สำหรับผู้วิจัย
☐ 20-40 ปี ☐
☐ 41-60 ปี
☐ 61 ปีขึ้นไป
2. ท่านบวชมาแล้วกี่พรรษา ☐
☐ ต่ำกว่า10 พรรษา
☐ 10-20 พรรษา
☐ มากกว่า20 พรรษา
3. วุฒิการศึกษาสายสามัญ ☐
☐ จบชั้นประถมศึกษา
☐ จบชั้นมัธยมศึกษา
☐ จบชั้นสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ ☐
 - จบนักธรรม ☐ ศรี ☐ โท ☐ เอก ☐
 - จบเปรียญธรรม ☐ เปรียญตรี 3 ประโยค ☐
 - ☐ เปรียญโท 4-6 ประโยค
 - ☐ เปรียญเอก 7-9 ประโยค

5. ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาส []

[] ต่ำกว่า 10 พรรษา

[] 10-20 พรรษา

[] มากกว่า 20 พรรษา

6. ที่ตั้งวัด []

[] ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

[] นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

7. ประเภทวัด

[] วัดหลวง [] วัดราษฎร์ []

8. จำนวนพระและเณรณิกายวัด

[] 5-50 รูป [] 51-100 รูป [] มากกว่า 100 รูปขึ้นไป []

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางข้อใดข้อหนึ่งที่ตรงกับความคิดเห็นที่มีต่อ
งานการศึกษาของโรงเรียน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง..... หมายถึง เห็นด้วยต่องานการศึกษาของโรงเรียนอย่างมาก

เห็นด้วย..... หมายถึง เห็นด้วยต่องานการศึกษาของโรงเรียนค่อนข้างมาก

ไม่เห็นด้วย..... หมายถึง ไม่เห็นด้วยต่องานการศึกษาของโรงเรียนค่อนข้างมาก

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง..... หมายถึง ไม่เห็นด้วยต่องานการศึกษาของโรงเรียนอย่างมาก

ข้อความ	ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน				ค่าอำนาจ จำแนก
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
<u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>					
1)ชาวบ้านในชนบทควรมีโอกาสได้รับการ ศึกษาให้สามารถอ่านออกเขียนได้....					2.23
2)การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านรอบวัด....					4.69
3)การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์เป็นประโยชน์ทำให้ชาวบ้าน ความรู้เขาเข้าในชีวิตประจำวันได้.....					6.69
4)การจัดตั้งหน่วยอบรมประจำตำบลเป็น ผลดีต่อการพัฒนาจิตใจของชาวบ้าน...					2.27
5)การจัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ ชาวบ้านเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราช การไม่ใช้กิจของสงฆ์.....					4.03
6) พระสงฆ์ในชนบทไม่ควรสอนหนังสือแก่ ชาวบ้าน ควรปฏิบัติกิจของสงฆ์เท่านั้น					2.29
7) พระสงฆ์ในชนบทควรให้ความรู้ในเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้านใน ระหว่างปฏิบัติกิจทางศาสนา.....					2.70

ข้อความ	ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน				ค่าอำนาจ จำแนก
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
8) พระสงฆ์ควรให้ความรู้ในเรื่องการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลุ่มแก่ชาวบ้าน.....					3.00
9) พระสงฆ์ควรเป็นผู้แนะนำให้ชาวบ้านเห็น ความสำคัญและช่วยกันอนุรักษ์ศิลปวัฒน ธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย.....					1.79
10) เจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนจัดการ ศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัด..					3.70
11) เจ้าอาวาสควรให้ความร่วมมือแก่หน่วย ราชการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชาวบ้าน					2.25
12) เจ้าอาวาสควรชี้แนะให้เด็กและเยาวชน เห็นความสำคัญในการศึกษาต่อในระดับ ชั้นมัธยมศึกษา.....					3.30
<u>ด้านเพิ่มพูนวิชาทักษะวิชาชีพ</u>					
1) ชาวบ้านได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพทำให้ เกิดผลดีต่อหมู่บ้าน.....					4.69
2) การฝึกวิชาชีพแก่ชาวบ้านทำให้สภาพ ความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น.....					2.36

ข้อความ	ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน				ค่าอำนาจ จำแนก
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
3) ชาวบ้านที่ได้รับการอบรมวิชาชีพสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้.....					2.36
4) พระสงฆ์ควรแนะนำให้เด็กและเยาวชนรู้จักประโยชน์ในการฝึกวิชาชีพพระยะลัน.....					4.35
5) พระสงฆ์ควรให้ความร่วมมือกับทางราชการในการจัดอบรมความรู้เรื่องการค้าแก่ชาวบ้าน.....					1.91
6) พระสงฆ์ควรให้การสนับสนุนการฝึกอบรมหรือ สาธิตวิชาชีพด้านการเกษตรกรรม.....					3.00
7) เจ้าอาวาสควรเป็นแกนนำสำคัญในการจัดฝึกวิชาชีพแก่ชาวบ้าน.....					2.17
8) เจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนการฝึกหัดถนอมพื้นบ้าน.....					2.63
9) เจ้าอาวาสควรให้การสนับสนุนหน่วยงานราชการที่จัดอบรมวิชาชีพในด้านสถานที่.....					2.17
10) วัด สามารถใช้จัดตั้งเป็นศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพพระจำพรรษาหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี....					1.96

ข้อความ	ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน				ค่าอำนาจ จำแนก
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
11) วัด สามารถเป็นสถานที่ตั้งกองทุนธนาคาร ประจำหมู่บ้านได้.....					2.77
12) วัด สามารถจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาฝีมือแรง งานประจำหมู่บ้านได้.....					1.81
<u>ด้านให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>					
1) การรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจา เป็นสำหรับชาวบ้าน.....					3.83
2) พระสงฆ์สามารถเผยแพร่ความรู้ทั่วไปโดย ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ หรือวิทยุกระจายเสียง					3.73
3) การเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนเป็นหน้าที่ ของหน่วยราชการ ไม่ใช่กิจที่สงฆ์ควรปฏิบัติ.....					1.81
4) การที่ชาวบ้านได้อ่านหนังสือทำให้มีความรู้ และเป็นการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์					3.73
5) พระสงฆ์ควรสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ เข้ามาอ่านหนังสือและหาความรู้ในวัด.. ..					7.25
6) พระสงฆ์ในชนบทควรดำเนินการเผยแพร่ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ชาวบ้าน.. ..					4.17
7) การให้ความรู้แก่ชาวบ้านในด้านการเกษตร ด้านอนามัย ไม่ใช่กิจที่สงฆ์ควรปฏิบัติ.. ..					3.41

ข้อความ	ความคิดเห็นที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน				ค่าอำนาจ จำแนก
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
8) วัด เป็นสถานที่ที่จัดตั้งเป็นศูนย์กลางในการ เผยแผ่ข่าวสารต่างๆแก่ชาวบ้านได้..					2.70
9) การจัดตั้งห้องสมุดประจำวัดเป็นประโยชน์ แก่พระภิกษุและชาวบ้านรอบวัด.....					3.44
10) วัดเป็นสถานที่ที่ใช้สำหรับจัดพิธีกรรมทาง ศาสนาเท่านั้นไม่ควรจัดตั้งห้องสมุดหรือที่ อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน.....					3.84
11) การจัดตั้งหอกระจายข่าวในวัดมีประโยชน์ ต่อการรับรู้ข่าวสารของชาวบ้าน.....					5.56
12) วันสำคัญทางพุทธศาสนาวัดควรจัดเผยแผ่ ความรู้ให้แก่ชาวบ้านด้วย.....					3.78

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติกิจกรรมงานการศึกษาออกโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับที่ท่านได้ปฏิบัติกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน

ปฏิบัติมาก หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนเป็นประจำ มีโครงการ
ที่จัดสม่ำเสมอ และร่วมกับทางราชการจัดเป็นประจำ

ปฏิบัติปานกลาง หมายถึง ปฏิบัติบางเป็นครั้งคราว ไม่ได้จัดโครงการเป็นประจำ

ปฏิบัติน้อย หมายถึง นานๆจะปฏิบัติโดยไม่มีโครงการที่จัดเอง

ไม่ได้ปฏิบัติ หมายถึง ไม่ได้ดำเนินการเลย

ข้อความ	การปฏิบัติ			ไม่ได้ปฏิบัติ	ค่าอำนาจ จำแนก
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
<u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>					
1) ดำเนินการจัดสอนหนังสือแก่พระภิกษุ สามเณรในวัด.....					1.80
2) จัดดำเนินการตั้งศูนย์อบรมสอนเด็ก ก่อนเกณฑ์ในวัด.....					3.88
3) จัดตั้งโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม..					1.81
4) จัดตั้งโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์.....					4.17
5) จัดวิทยากรให้การอบรมคุณธรรมและ จริยธรรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ....					3.00
6) จัดอบรมธรรมศึกษาแก่เยาวชนในภาคฤดูร้อน					8.96
7) จัดวิทยากรสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนประถมและมัธยม.....					3.85
8) จัดฝึกอบรมประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับหน่วยงานราชการ.....					6.03
9) จัดดำเนินการจัดตั้งหน่วยอบรมประจำ ตำบลในวัด.....					3.89
10) ออกจาริกเผยแผ่พระธรรมะเคลื่อนที่ ไปตามหมู่บ้าน.....					8.65

ข้อความ	การปฏิบัติ			นำมาปฏิบัติ	ค่าอำนาจ จำแนก
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
<u>ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาอาชีพ</u>					
1) จัดอบรมวิชาชีพพระยะลันแก่ชาวบ้าน ที่อยู่ ณ เขตบริการวัด.....					4.41
2) ใช้วัดเป็นสถานที่จัดสอนวิชาชีพแก่ชาวบ้าน.....					7.00
3) จัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาอาชีพด้านการ เกษตรกรรมให้แก่ชาวบ้าน.....					4.84
4) จัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาอาชีพด้านช่าง อุตสาหกรรมให้แก่ชาวบ้าน.....					2.50
5) จัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาอาชีพด้านช่าง ศิลปะหัตถกรรมให้แก่ชาวบ้าน.....					3.33
6) จัดฝึกอบรมความรู้ด้านแพทย์แผนโบราณ.....					4.28
7) ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มสนใจวิชาชีพนในวัด.....					3.88
8) จัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมอาชีพพื้นบ้าน.....					3.29
9) จัดฝึกอบรมวิชาชีพพระยะลันให้แก่เยาวชน ไม่ได้ศึกษาต่อ.....					3.57
10) จัดฝึกอบรมวิชาชีพพระยะลันแก่พระภิกษุและ สามเณรในวัด.....					5.26

ข้อความ	การปฏิบัติ			ไม่ได้ปฏิบัติ	ค่าอำนาจ จําแนก
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
<u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>					
1) จัดตั้งห้องสมุดเพื่อบริการแก่พระภิกษุ และชาวบ้านที่อยู่ในเขตบริการของวัด.....					8.65
2) ดำเนินการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือแหล่งความรู้ประจำหมู่บ้าน.....					8.88
3) ในการแสดงธรรมเทศนาได้สอดแทรกความ รู้ทั่วในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้าน...					3.50
4) ให้การอบรมเผยแพร่ธรรมะและความรู้ทั่ว ไปทางเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว...					3.84
5) อบรมเผยแพร่ธรรมะทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์.....					5.37
6) ให้การเผยแพร่ธรรมะและความรู้ทั่วไปโดย อาศัยสื่อสิ่งพิมพ์ หรือ นิทรรศการ.....					4.29
7) ดำเนินการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นในวัด					4.29
8) เผยแพร่ความรู้ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกับ หน่วยงานราชการ.....					2.16
9) แสดงธรรมเทศนาและให้ความรู้ทั่วไปแก่ แก่ชาวบ้านในทุกวันพระ.....					2.93
10) แนะนำเด็กและเยาวชนให้เห็นความสำคัญ ของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา.....					5.88

ตอนที่ 4 นอกจากความคิดเห็นและการปฏิบัติกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น ท่านมีความรู้ความเข้าใจในงานการศึกษานอกโรงเรียนอย่างไร กิจกรรมหรือโครงการที่ท่านทำมีกิจกรรมอะไรบ้างและในการทำงานประสบปัญหา อุปสรรคอย่างไร ท่านมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง (โปรดตอบได้โดยเสรีและตอบตามความคิดเห็นของท่าน)

1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน

.....

.....

.....

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

2. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ.....

.....

.....

.....

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

3. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล.....

.....

.....

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

ขอกราบหมั่นสการด้วยความเคารพอย่างสูง

นายประวิตร ทับเที่ยง ผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายประวิตร ชื้อสกุล ทับเที่ยง

เกิดวันที่ 21 เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2505

สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 4/2 ซอยชัยมงคล 1 ตำบลบางพระ

อำเภอเมือง จังหวัดตราด 23000

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน นักวิชาการศึกษา 4

สถานที่ทำงานปัจจุบัน สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2522 มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนมัธยมสาธิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2527 วท.บ. (วิชาเอก ภูมิศาสตร์ วิชาโท คณิตศาสตร์)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

พ.ศ. 2535 กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียนในภาคคณะสงฆ์ 13

บทคัดย่อ
ของ
ประวิตร ทับเที่ยง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ธันวาคม 2535

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่อ
งานการศึกษานอกโรงเรียนในเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 โดยจำแนกตามอายุ พรรชาบวช
วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์ ประสบการณ์ในตำแหน่งเจ้าอาวาสและ
ที่ตั้งวัดที่ปกครอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เจ้าอาวาสวัดเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ 13
ซึ่งได้แก่เจ้าอาวาสวัดในจังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด จำนวน 250 รูป
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวัดทัศนคติของเจ้าอาวาสด้านความ
คิดเห็นและการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ สถิติที่
ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ
ทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test และทดสอบรายคู่โดยวิธีการ
ของนิวแมนคูลส์ (Newman Kuels Methods)

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. เจ้าอาวาสมีทัศนคติด้านความคิดเห็นต่องานการศึกษานอกโรงเรียนอยู่ในระดับ
ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ส่วนด้านการปฏิบัติงานการศึกษ
านอกโรงเรียนอยู่ในระดับที่ปฏิบัติน้อย ด้านที่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล
2. เจ้าอาวาสที่มีอายุ พรรชาบวช และประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกันมีทัศนคติด้าน
ความคิดเห็นต่องานการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
เจ้าอาวาสที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางคณะสงฆ์และที่ตั้งวัดที่ปกครองต่างกัน มี
ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเจ้าอาวาสที่มีประสบการณ์ในตำแหน่ง
ต่างกันมีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจ้าอาวาสที่มีอายุ พรรชาบวช วุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิการ
ศึกษาทางคณะสงฆ์และที่ตั้งวัดที่ปกครองต่างกันมีการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่าง
กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY OF ABBOT'S ATTITUDES TOWARDS THE NONFORMAL EDUCATION
IN THE BUDDHIST MONASTIC ORDER REGION XIII

AN ABSTRACT

BY

PRAVIT THAPTHIANG

Presented in partial fulfillment of the requirement for
the Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

December 1992

The purpose of this study was to compare the attitudes of abbots in The Buddhist Monastics Region 13 towards nonformal education program. The study was analyzed with respect to the following variables: age ; length of monkhood ; general education background ; Buddhist education background ; experience in abbot's position ; and location of wats.

The sample comprised of 250 abbots using stratified random sampling from Chonburi, Rayong, Chantaburi and Trat provinces of The Buddhist Monastic Region 13. Questionnaire Rating scale were employed. Statistic methods used in analyzing the data were percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

Major findings were as follows :

1. The sample in favor of the nonformal education program at the highest level especially in the providing of basic knowledge aspect. When asks how much they actually performed the three main activities (providing basic knowledge , providing vocational skill and providing information service.) The answer was at a low level. The activity they performed most was providing information service skill aspect.

2. When comparing the attitudes of the abbots with respect to the length of monkhood and experience of abbot's position the study showed a significant difference at .05. There was an insignificant different attitudes among abbots of with respect to general education background, Buddhist education background and location of wats. Abbots who differed in experience in abbot's

position showed a significant difference in providing basic knowledge aspect at .05. The study also revealed that there was an insignificant difference in performing nonformal activities of abbots with respect to age, length monkhood ,general education background ,Buddhist education background, and location of wats.